

ŽIVOT

KULTURNÉ - SOCIÁLNÍ ČASOPIS
JÚN - ČERVEN - Czerwiec - Nr 6 1967 - CENA 1 ZŁ

OBSÍRNÁ ZPRÁVA, KTORÁ BOLA PREDNESENÁ NA III. CELOSTÁNOM SJAZDE ČSKS V KRAKOVE (8.-9. APRILA T. R.) ZAHRŇOVALA VŠETKY OTÁZKY ORGANIZAČNÉHO ŽIVOTA, AKO AJ INÉ ZÁLEŽITOSTI, NA KTORE NAŠA ORGANIZÁCIA SNAŽÍ SA PÓSOBIŤ VO SVOJEJ PRÁCI, A KTÓRE SA TÝKAJÚ TERÉNOV OBÝVANÝCH ČESKOU A SLOVENSKOU MENŠINOU, ZÁLEŽITOSTI OSVETY A INÉ AKTUÁLNE OTÁZKY. V ÚVODE ZPRÁVA UPOZORŇUJE NA VEEMI DÔLEŽITÉ VÝROČIE, KTORÉ PRIPADÁ TENTO ROK T. Z. 20-VÝROČIE JESTVOVANIA A PÓSOBNOSTI ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH MENŠINOVÝCH ORGANIZÁCIÍ V LUDOVOM POLSKU.

Tento rok bude pre nás dôležité výročie dvadsať rokov jestvovania v PER menšinovej organizácii Čechov a Slovákov. Toto výročie bude slávnostne oslavované celou našou menšinou. Bude príležitosťou, aby sme širokej verejnosti predstavili výsledky našej práce i nás vklad do celonárodného diela výstavby socializmu v našej krajine. 20 rokov je dlhým obdobím, je to skoro obdobie života jednej generácie. Stačí keď pozrieme na túto sálu. Sú tu mnohí najstarší, zaslúžení činiteľia českej i slovenskej menšiny. Práve oni, neľutujúc námahu, rozvíjali našu organizáciu, stváraovali ju po dnešný deň, v ktorom sme radi keď môžeme z tejto tribúny im vyjadriť vrelú vďaku za všetko čo urobili, za ich veľkú, nezistnú námahu, za obetavosť, za hotovosť do ďalšej práce pre dobro našej menšiny".

Veľká časť zprávy bola venovaná hodnoteniu a výsledkom organizačnej práce za obdobie minulej kadencie. Práca ustupujúceho ÚV bolo zhodnotená kladne. Predsa však bolo na konkrétnych faktoch poukazané, že naša organizácia nerozvinula plne krídla, slovom nevyužila tie možnosti, ktoré mala pre ešte lepšiu a pôsobivejšiu činnosť, hlavne organizačnú. Tento sebaskritický akcent nesvedčí o zlej práci v minulom období, poukazuje len, že jestvujú možnosti, ktoré mal by využiť nový Ustredný výbor. V zpráve čítame:

"Keď sme už pri organizačných otázkach musíme si povedať aj to, že vôbec celá naša Spoločnosť, najmä však obvodné výbory a Ústredný výbor, v poslednom čase malu starostlivosť venovali otázkam organizačnej činnosti v miestnych skupinách. Po sjazde sa musí tento stav podstatne zmeniť, lebo práve organizačná práca pria-mo medzi našimi krajanmi v jednotlivých miestnych skupinách, je jednou zo základných úloh našej Spoločnosti.

Dalšou úlohou, podľa uzenesí II. sjazdu, bolo pošírenie práce, zapojenie nových aktivistov a najmä učiteľov, do aktívnej činnosti, lebo ved' vieme, že v našej práci učitelia môžu nám veľa pomôcť. Na tomto úseku zatiaľ ÚV nemôže sa pochváliť väčšími úspechmi".

Dalej zo zprávy vyplýva, že práca musí nasledovať širokým frontom. To znamená, že musia sa pošíriť rady aktivistov, že je nutné smelé zapájanie do práce mladých ľudí, zoskupenie okolo organizačných zložiek inteligencie, ktorá vyrastla už v Ludovom Poľsku, najmä učiteľov, ktorí sa vždy vyznamenávali obetavosťou vo verejnej práci.

Zo zprávy sa delegát dozvedel, ako veľa urobila naša organizácia v minulom období na úseku zapájania našich členov do celkových iniciatív terénu, ktorý obývajú. Tento moment je treba mimoriadne podčiarknúť, lebo si zaslúží uznanie. Nasvedčuje tomu, že ČSĽA, ako člen FJN vie realizovať celkové verejné záujmy a úzko ich spájať so svojimi stanovovými povinnosťami.

"Kladom našej pôsobnosti je to, že naše schôdze a podujatia, ktoré boli výsledkom týchto schôdzok, boli venované celoštátnym akciám, ako napr. zapojenie sa do volebnej kampane do Sejmu a národných výborov, do osláv 20-výročia oslobodenia PLR a do osláv tisíceho vzniku poľského štátu.

Veľa práce sme vynaložili na organizovanie, prípravu a prevedenie kultúrneho seminára, ktorý bol organizovaný Ministerstvom kultúry a umenia po prvý krát na našom teréne.

Spoločnosť sa snažila, aby po celú kadenciu udržiavała systematické spojenie s politickými organizáciami a administratívnymi orgánmi, najmä najbližšími t.j. okresnými a krajskými stranickými organizáciami a národnými výbormi, zvlášť s krajskými výbormi PZRS a Oddelením vnútra Krajského národného výboru, pri plánovaní práce a všetkých našich nových podujatiach. Táto spolupráca priniesla v niektorých otázkach kladné výsledky, zasa v iných vyžaduje si ďalšie pokračovanie.

Porada venovaná záležitostiam pôsobenia a spolupráce s našou Spoločnosťou v novotarskom okrese, ktorá sa konala v októbri 1965 roku na OV PZRS v Nowom Targu u I. tajomníka OV PZRS, bola Spoločnosťou víťana a jej pokračovanie určite bude správnym krokom na ceste našej spolupráce".

V oblasti kultúrnej činnosti Spoločnosť zpráva vyjadrovala hlbokú starostlosť o ďalší rozvoj národnej kultúry, o pokračovanie v krásnych tradíciach Spiša, Oravy a českých stredísk i predstavila aktuálnu situáciu na tomto úseku.

"Spoločnosť má 23 klubovne. Od posledného sjazdu pribudli 4. Osem miestnych skupín nemá ešte vlastné klubovne. Niektoré MS využívajú spoločné dedinské klubovne, iné roľnícke kluby, tzv. kaviarne, ako napr. Podwilk, Zubrzyca Dolna. Mnohé klubovne nie sú ešte dostatočne vybavené. Najčastejšie majú rádio, niekoľko stoličiek, stolov, harmoníku a trochu kníh. V takýchto podmienkach pracujú naše krúžky. Niektoré klubovne majú aj televízory, ktoré nadobudli vlastnými silami, za pomocí niektorých terénnych organizácií (GS).

(POKRAČOVANIE NA STR. 2)

Na VIII. pléne KC PZPR reční W. Gomułka.

K SJAZDOVÉMU REFERÁTU • KOMENTÁR • DOKONČENIE ZO STR. 1

MS v Gęsińci, Łapszoch Wyżnych a Nowej Białej získali nové miestnosti pre klubovne. Dokonca Gęsiniec a Łapsze Wyżne, zaslúhou našich krajanov majú vlastné, ktoré boli odovzdané do užívania v tejto kadencii.

Casť týchto klubovni je činna iba 7 mesiacov v roku, v jesenno-zimno-jarnom období. Všetci dobre vieme, že takýto stav je napriateľný. Po prvej naše klubovne sú nielen miestom organizovania a prevádzkania kultúrnej činnosti, ale zároveň sú miestom organizačnej práce a teda v období, keď je klubovňa zatvorená, odumiera aj organizačná práca tých miestnych skupín, čo sa potom odzrkadluje v oslabení organizačnej činnosti všobeč. Po druhé, do našich dediniek v letnom období prichádza stále viac ľudí z mest na dovolenky, ktorí často vyhľadávajú aké-také miesto kultúrneho využitia. Nebolo by správne, aby sme týchto ľudí oboznámovali s našou národnou kultúrou a jej tradíciami?

Úlohy v tejto oblasti a plány do najbližšej budúcnosti sú obsiahnuté v tej časti zprávy, v ktorej sa vráví o rozvoji národnnej kultúry:

„V našej kultúrnej a organizačnej práci sa stretávame s istými ťažkostami a problémami, ktoré ÚV a jednotliví aktivisti obvodných výborov a miestnych skupín sa snažia riešiť na kompetentných miestach, čo sa im darilo viač alebo menej úspešne. V budúcnosti musíme venovať väčšiu starostlivosť ochotníckym umeleckým súborom, hlavne divadelným a hudobným krúžkom. ÚV bude sa musieť postarať o zaistenie účasti vedúcich krúžkov a súborov na kurzoch a školeniach. Návrhy usporiadania takéhoto kurzu v Poľsku sa stretli s kladným postojom MKaU, ktoré súhlasí s usporiadaním týchto. Teraz len Spoločnosť musí spracovať podrobnejší plán takéhoto kurzu a zaslať ho na MKaU. Aby sa bližšie zoznámili s novou divadelnou, hudobnou a estrádnou tvorbou, skúsenosťami, tradíciami i úspechmi dosiahnutými ochotníckymi divadelnými súbormi, ako aj kvôli prehľbeniu jazykových znalostí, bolo by dobre pouvažovať o účasti našich ochotníkov na kurzoch na Slovensku. Preto sa obraciam na MKaU, aby túto otázku kladne riešilo v prospech oživenia kultúrnej činnosti našej Spoločnosti.“

Sjazdová zpráva prejednala tiež záležitosť osvety pre dospelých a odporúčala pestovanie tejto vo všetkých formách za spolupráci s inými organizáciami, ktoré sa tým zaoberajú. Zdôraznila najmä, že:

„V osvetovej činnosti nesmieme zabúdať ani na prednášky a populárno-vedecké pohovory, podľa možnosti spojené s premietaním krátkych osvetových filmov. Je potrebné, aby sme aj naďalej usporadúvali výstavy diel našich krajanov výtvarníkov, organizovali výlety a zájazdy pre našich krajanov, aktivistov i kultúrno-osvetových pracovníkov, najmä do CSSR. Ak by sa uskutočnila kultúrna výmena v blízkom pohraničí musíme naše súbory pripraviť tak, aby svoju úrovňou získali uznanie.“

V zpráve veľa miesta bolo tiež venované Životu, ktorý je predsa orgánom Spoločnosti. Ustupujúci ÚV kladne zhodnotil obsah, pôsobenie a formu časopisu, odporúčal celému aktívu, aby stále usiloval o to, aby každá slovenská a česká rodina predplácala Život, lebo:

„... Život to nie je len pozorne čítaný obsah, to nie je len redakčný kolektív, ktorý pomáha v riešení rôznych záležitostí — ale predovšetkým význam faktu, že je jediným časopisom vychadzajúcim v našej krajine pre českú a slovenskú národnostnú menšinu v ich materskom jazyku.“

Význam tohto dôležitého faktu nie vždy si uvedomujeme. Faktu dôležitého preto, že popri iných formách prehľbovania a udržovania znalosti materského jazyka ako: školy, ochotnícke súbory atď., Život prináša svoju nemalú tehličku.

To, že Život môže plniť túto úlohu, je výrazom starostlivosti ľudovej vlády, pričom nejedná sa tu len o náklady, spojené s vydávaním časopisu. Jedná sa predovšetkým o najširšie zabezpečenie českej i slovenskej menšiny v Poľsku cez danie jej k dispozícii tlačovej tribúny.“

Ustupujúci ÚV s výrazom hlbokej starostlivosti ešte raz zo sjazdovej tribúny prostredníctvom zprávy vyjadril svoje znepokojenie stále sa zmenšujúcim počtom žiakov v školách, na ktorých sa učí slovenčinu. Delegátom bol predložený aktuálny stav snah UV na osvetových orgánoch smerujúcich k zlepšeniu situácie v tejto oblasti a zistilo sa, že:

„Súčasne si uvedomujeme, že jestvovanie každého národa je spojené s existenciou jeho jazyka. Preto naša menšina prejavuje tak živý záujem o tento problém, preto je tiež predmetom našich rokovania. Neodlučiteľnou podmienkou spojenou s našou menšinou je udržanie jazyka na školách.“

Dôležitou otázkou je tiež účasť slovenských rodíčov v práce rodíčovských združení. Je nutné, aby sa na tomto úseku plne zapojili do spolupráce s učiteľmi, aby na spoločných stretnutiach diskutovali a spoločne sa snažili o riešenie záležitosti svojej školy. Je to veľmi dôležitý návrh, nakoľko umožňuje slovenským rodícom priamu účasť na riešení problémov školy, pričinuje sa k upevneniu kontaktov s ňou, a čo je tiež dôležité, umožňuje riešenie v zárodku eventuálnych sporových záležitostí. Práve preto práca rodíčovských združení mala by byť predmetom záujmu rodíčov, ako aj patričných spoločenských organizácií.“

Zpráva zaoberala sa tiež celou radou len lokálnych záležitostí, čo neznamená, že boli menej dôležité, ale o ktorých na stránkach Života sme už nie jeden krát písali. V uzávere UV CsKS zistuje, že:

„O PLNOM ZAPĀJANÍ SA NAŠICH KRAJANOV DO POLITICKÉHO I HOSPODÁRSKEHO ŽIVOTA SVEDCÍ ICH ČLENSTVO I AKTÍVNY POSTOJ V POLITICKÝCH A SPOLOČENSKÝCH ORGANIZÁCIACH. NAŠI KRAJANIA NEUSPOKOJUJÚ SA DOSIAHNUŤMI ÚSPECHMI, ALE STÁLE VIDIA HOSPODÁRSKE PROBLÉMY SVOJHO TERÉNU, SÚ S NIMI ÚZKO SPOJENÍ, CÍTIA SA SPOLUHOSPODÁRMI NA SVOJOM ÚZEMI, VIDIA POTREBY A NIELEN, ŽE ICH HLÁSIA, ALE SAMI PODĽA SVOJICH MOŽNOSTI ZAVÁZUJÚ SA PRISPIEVAŤ K ICH REALIZÁCII, SVOJOU INICIATÍVOU, SVOJOU PRÁCOU, SPOLOČÝMI SILAMI MENIA NAŠU KRAJINU.“

VIII. PLÉNUM KC PZPR

Aktuálne úlohy politickej práci strany boli predmetom rokovania VIII. pléna Ústredného výboru PZPR. Nie náhodou touto tému zaoberala sa centrálna stranická inštancia po sérii plenárnych zasadnutí venovaných úzlovým hospodárskym problémom. „Základnou podmienkou realizácie našich úloh a hospodárskych plánov bolo a je — povedal vo svojom referáte Zenon Kliszko — uvedomel angažovanie sa robotníckej triedy a širokých mäs pracujúcich, pochopenie a aktívne podporovanie politiky strany robotníkmi, sedliakmi, inteligeniou, početnou kadrou štátnych a hospodárskych činiteľov všetkých zložiek...“

Referát na pléne predstavil hlbokú analýzu súčasného obrazu sveta. V krátkosti predstavíme len základné elementy súčasnej medzinárodnej situácie, ktoré určujú zásady politickej práce strany.

V našich časoch socializmus je synónimom mieru, tak ako imperializmus je prameňom vojny. Vznik socialistického systému, rast jeho sily a mohutnosti, ako aj rozklad kolonializmu spôsobujú že imperializmus už nemôže slobodne rozhodovať o priebehu svetových udalostí.

Imperializmus USA stratil nie len predpoklady na víťazstvo v totálnej vojne, ako to dokazuje priebeh barbarskej intervencie vo Vietname — nie je v stave dokonca ani cestou lokálnych vojen zabrádiť napredovanie socialismu a národooslobodeneckej hnutia.

Mierova politika socialistických krajín rozvíjala v širokej verejnej mienke na západe mýtu o vraj hrozbe „komunistickej agresie“. Zbavilo to politického pojatia systém agresívnych paktov s jeho ústredným strediskom — severoatlantickým paktom. Favorizovanie USA zjavne revanšistickej kurzu politiky NSR a dobrodružstvo v Ázii odhalujú od nich doterajších európskych spojencov, ktorí sa usilujú o dorozumenie so socialistickými krajinami.

Za tejto situácie USA modifikuje svoju stratégiju voči socialistickému táborku. Prevádzajú voči tomuto táboru politiku „selektívneho spolunažívania“, spočívajúcu na pokusoch izolovania jedných socialistických štátov od druhých a ich vnútorného rozbijania. Zbraňou v tomto boji je bez akýchkoľvek vyčítiek

prevádzana demagogická „psychologická vojna“, v ktorej hlavným nástrojom je predovšetkým rádiova propaganda prevádzana pomocou oslávanej „Slobodnej Európy“, vydavateľská činnosť atď.

Socialistický tábor stavia sa proti tejto kampani upevňujúc spoločne antiimperialistický front. Poľsko a iné bratské krajiny podpisali zmluvy o priateľstvo s NDR, ako aj obnovili analogické zmluvy podpísané medzi sebou, majúce za účel ich obranu a zabezpečenie pred snahami západonemeckých revanšistov.

Na konferencii v Karlových Varoch komunistické a robotnícke strany navrhli nahradenia stojacich proti sebe vojenských blokov v Európe systémom celkovej bezpečnosti. Je to výhodná platforma spolupôsobenia komunistov so všetkými mierovými a demokratickými silami v Európe.

Zosilnená propagandová ofenzíva imperializmu stavia pred stranou úlohu prehľbenia ideologicovo-výchovnej práce a urýchlenia tempa zmen politického uvedomenia našej spoločnosti.

Na pléne boli podrobne prejednávané smery ideologickej ofenzívy, ku ktorej pristupuje strana. Zodpovedná úloha v tomto diele pripadá tlači, rádiu a televízii, ktoré malí by rozehodnejšie stavať sa proti demagogickej propagande, demaskovať reakné počinania imperializmu.

Naša strana, zistilo sa na pléne, mala by nadľah zdokonalovať mechanizmus pôsobenia socialistickej demokracie, ako aj vytvárať stále lepšie podmienky pre rozvoj spoločenskej aktivity.

V priebehu rokovania mal prejav Władysław Gomułka, ktorý informoval o medzištátnych zmluvách podpísaných medzi Poľskom a Československom, NDR a Bulharskom, ako aj o konferencii v Karlových Varoch.

Plénium KC prijalo užnesenie schválujúce referát politickej byra, ktorý mal Zenon Kliszko a prejav Władysława Gomułku ako smernice politickej práce strany. Plénium schválilo postoj a činnosť delegácie PZPR na konferencii v Karlových Varoch, ako aj schválilo užnesenie o oslavách 50.-výročia Veľkej októbrej socialistickej revolúcie, ktoré budú centrálou politickou a ideologickej kampaňou t.r.

Z DOMOVA A CUDZINY

Novozvolený výbor Svazu slovenských spisovateľov 11. mája t.r. zvolil za prvého tajomníka SSS Miroslava Váľku, ktorý nastúpi do funkcie 1. októbra 1967.

* * *

19. mája začali matuřitné skúšky, ktoré skladá 40.000 mládeži na odborných priemyslovských a dvakrát toľko na všeobecne - vzdelávacích lyceu. Skúšky potrvajú skoro mesiac.

* * *

Pápež Pavol VI. bol na púti vo Fatime (Portugalsko), kde ho očakávali 3, mln. veriacich.

* * *

Skončili XX. Pretekov mieru Varšava-Berlín-Praha. V konečnom poradí jednotlivcov na prvom mieste bol Maes (Belgicko) a prvé miesto v poradí družstiev dosiahol Poľsko.

* * *

Školy budú lepšie zásobené atlasmami. Štátne kartografické nakladatelstvo slubuje dodať na trh viac ako milión exemplárov geografických, historických a iných.

* * *

26,2 tis. zl minulý rok stal priemerne 1 ha ornej pôdy. V porovnaní s uplynulými rokmi bol

zaznamenaný ďalší pokles ceny pôdy na volnom trhu.

* * *

Súčasne so zavedením v NDR 5-dňového pracovného týždňa budú zrušené niektoré cirkevné sviatky: veľkonočný pondelok, Nanebevstupenie, Božie telo, deň Reformácie a Dušičky.

* * *

Prezidentom Indie bol zvolený Zakir Hussain, ktorého podporovala Indira Gándhiová, kandidát strany Indický národný kongres. Hussain má 70 rokov. Prvýkrát od úpadku mongolského impéria hlavou štátu v Indii bude mohamedám.

CIEL' – LEPŠIE SPOLUNAŽÍVANIE

Už nie jeden krát najvyšší stranickí a štátni činitelia upozorňovali na nutnosť hlbšieho zaoberaania sa záležitosťami národnostných menšín terénnymi stranickými inštanciami a národnými výbormi. Predsa mnohé záležitosti, ktoré často putujú odniekať z hľbky terénu do hlavného mesta, mohli by byť vybavené na mieste za predpokladu, že terén tiež bude a stará sa o menšinové záležitosti. A za predpokladu, že sú nastále zahrnuté do pracovného plánu terénnych inštancií. Ostatne nejedna sa tu len o jednotlivé záležitosti intervenčného charakteru, ale o celok bežného spolunažívania všetkých občanov lišiacich sa len inou národnou príslušnosťou. Práve tento širší okruh záležitosti bol predmetom diskusie pléna KP PZPR v Nowom Targu, ktoré sa konalo 27. apríla t.r. Pléna sa zúčastnil široký stranický aktív tejto oblasti, ako aj pozvaní hostia: zástupca predsedu Komisie pre národnostné otázky pri administratívnom oddelení KC PZPR, námestník ministra vnútra súdr. Z. Sznek, tajomník Komisie pre národnostné otázky pri administratívnom oddelení KC PZPR súdr. W. Skrzypczak, tajomník KW PZPR v Krakove súdr. M. Hebda, predstaviteľ ministerstva osvety, PWRN v Krakove, ÚV KSCAS, redakcie Život i iných zainteresovaných inštitúcií. Základný referat mal I. tajomník KP PZPR v Nowom Targu súdr. A. Potoczek, v ktorom sa pokusil o charakterizáciu situácie na Spiši a Orave, to znamená tam, kde bývajú a spolunažívajú Poliaci so Slovákmi. Tento referát uverejníme v júlovom čísle Života, preto široký okruh čitateľov bude mať príležitosť, aby sa zoznámil s zaujímajúcimi ich tématikou, ako ju vidí stranická inštancia, ktorá je vedúcou silou politického života na tomto území.

Diskusie, ktorá mala miesto po referáte, zúčastnili sa mnohí Poliaci i Slováci — aktivisti PZPR. Diskusia v svojom priereze ukazala, akou užitočnou iniciatívou bolo zorganizovanie pléna okresnej stranickej inštancie o tejto téme. Ukázalo sa, že v tých obciach, v ktorých neposudzujú sa skupiny ľudí alebo jednotlivci podľa národnosti, ale podľa ich občianskeho i morálneho postoja, podľa gázdovlivosti a verejnej činnosti — tam nielen samotné spolunažívanie je dobré, ale tie obce môžu sa pochváliť veľkými ekonomickými i spoločenskými úspechmi. Jedným slovom sú na prvom mieste v produkcii, kultúre i v celkovom rozvoji.

Predsednícky stôl na pléne KP PZPR v Nowom Targu.

Je to jediná cesta — zistilo sa na pléne, — ktorou je treba kráčať. Na tejto ceste je dosť miesta pre rozvoj slovenskej národnej kultúry v širokom význame tohto slova. A je to veľmi dôležité! Lebo naša slovenská menšina na Spiši a Orave hľadá možnosti plnšieho rozvoja svojich národných tradícií.

šavy. Najkrajšie odpovedal na to námestník ministra vnútra súdr. Zygfryd Sznek vo svojom obširnom vystúpení, ktoré o.i. zistil, že polský národ má za sebou fažké skúsenosti z minulosti kedy mnohokrát pocítil politiku národného útlaku. Nezabudli sme to a sme „mimoriadne citliví na tieto záležitosti, a práve preto je vecou našej ambície

V diskusii prejavilo sa tiež, že nie všetci aktivisti patrične chápajú politiku našej strany v národnostných otázkach. Niektorí sa domnievajú, že v obciach, v ktorých je väčšina Slovákov, Poliaci sú ohrozenou menšinou. Zdá sa im, že slovenská menšina je privilegovaná. Tie terénné „teoretičky“ jednotlivcov stretli sa s rozhodným odsúdením tých, ktorí zaberali hlas na pléne — predstaviteľov stranických inštancií z okresu, vojvodstva i Var-

a cti, aby sa menšiny cítili v Poľsku čo najlepšie...“ Na pléne predstaviteľia Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku vraveli tiež o rade záležitosti, ktoré si vyžadujú riešenie Ústredným výborom našej Spoločnosti po dohode so stranickými inštanciami a štátnymi orgánmi.

Končiac rokovania plénum KP v Novom Targu schválilo jednohlasne uznesenie, ktoré uverejňuje v plnom znení na str. 4—5.

— Dnes o štvrtnej hodine ráno... bez vysvetľania vojny... Posledná veta znala:

Zvíťazime!

* * *

Boj s hitlerovským útokom stal sa pre národy Sovietskeho svazu a jeho ozbrojené sily oddobím mimoriadnej skúsky. Pre milióny z nás, ktorí pamatáme tie roky bojov proti hitlerovskému Nemecku na bitevnych poliach druhej svetovej vojny a pre tých, ktorí ju poznajú z rozprávania otcov, dielo tohto boja je blízke a pochopiteľné. Brániac svoju ohrozenú vlast a neskôr vyháňajúc z nej nepriateľa, sovietsky vojak slúžil zároveň veci oslobodenia národov Poľska, Československa a iných podmanených krajín.

V tomto boji sa súčasne rodilo bratstvo zbraní našich národov. Dozrevala ideia spolupráce národov Sovietskeho svazu, Poľska, Československa a iných socialistických krajín. Tieto krajiny získavali v Sovietskom svaze nepohybného obhajcu svojich záujmov na medzinárodnej aréne. Spája ich spoločný cieľ — také stvárnenie pomerov v povojskovej Európe, aby už nikdy nemecký imperializmus nemohol ohrozíť mier.

Podobne ako vtedy, keď vo svojich prvých vysvetľovaníach sovietsky štát činil mier ústrednou programovou zásadou, tak aj dnes, cez celých 50 rokov svojho jestvovania, obrana mieru patrí k prvoradým cieľom politiky SSSR. V súčasnej, komplikovanej svetovej situácii a hrozbe pre mier, ktorá tkvie v spinavej vojne Spojených štátov vo Vietname, ako aj v militarisťkom smeru politiky Západného Nemecka, bažiaceho po nukleárnych zbraniach a odvete — militárna sila SSSR je hlavnou prekážkou na ceste agresívnych snah imperializmu, a upevnenie spojenia svetového socialistického systému i rozvoju spolupráce socialistických krajín, členov Varšavskej zmluvy a RVHP smeruje k postaveniu sa proti týmto pokusom podvádzania výsledkov druhej svetovej vojny.

SPRAC. J. J.

KEĎ VZNIKAL PLÁN

„Barbarossa“

(III)

Bližil sa 22. jún. Nemecké divízie ukradomky tiahli k sovietskym hraniciam. Zo všetkých strán Európy, morskou cestu, vzdušnou a po pevnine bližili sa smerom k SSSR pechota a delostrelectvo, tisícky tankov a lietadiel, bomby a munícia, vojenské jednotky a štabné autá všetkých značiek, zrabované vo všetkých krajinách podrobenej Európy. Celá tato príšerná hitlerovská vojenská masina potichu, nocami, za zvuku motorov prikradala sa k sovietskym hraniciam, pripravená na Hitlerov rozkaz pohnúť sa na sovietske zeme.

O udalostiach z včera pred nemeckým útokom na Sovietsky sväz, šifrovaným kryptonímom „Barbarossa“ spomína na stránkach časopisu Novij Mir, byvalý pracovník sovietskeho veľvyslanectva v Berline — Valentín Bierežkov.

21. júla 1941 obdržal rozkaz, aby sa dal do styku s nemeckým ministrom zahraničných vecí Ribbentropom kvôli podaniu nemeckej vláde vyhlásenia, ktoré navrhovalo prediskutovanie stavu sovietsko-nemeckých pomerov. Celý deň prešiel Bierežkovi na mŕtvych pokusoch, aby obdržal audienciu. Ribbentrop bol stále nedolapiteľný...

NOC 22. JÚNA

Bierežkov sa rozhadol, že bude každých tridsať minút telefonovať na Wilhelmstrasse. Naraz, o tretej hodine v noci — to znamená už v nedeľu 22. júna nad ranom — zaznel zvonček telefónu Bierežkova; akýsi neznámy, škreklavý hlas oznánil, že ríšský minister Joachim von Ribbentrop očakáva predstaviteľov sovietskeho veľvyslanectva vo svojej kancelárii na ministerstve zahraničia, na Wilhelmstrasse v Berline. Z neznámeho hlasu a neobvyklej, oficiálnej frazeologicie, vanulo niečo zlovestné.

Bierežkov predstrial, že sa jedná o stretnutie ktorého sa domáha veľvyslanectvo, ale hlas z druhej strany odpovedal:

— Neviem nič o tom, že ste sa na nás obracali. Mne len prikázali, aby som vám oznámil, že reichsminister Ribbentrop očakáva okamžitý príchod sovietskych predstaviteľov.

Ked Bierežkov odpovedal, že uplynne trochu času než upovedomi veľvyslanca a pripraví auto, ako odpoved počul, že pred budovou veľvyslanectva stojí už osobný voz reichsministra a že minister dúfa, že sovietski predstaviteľ pridu ihneď...

Čierny mercedes skutočne čakal pred vchodom do veľvyslanectva.

JA SOM BOL PROTI!!!

V obrovskom ribbentropovom kabíne, vpravo pri dverách stala nepohnute skupina vysokých nemeckých funkcionárov. Samotný Ribbentrop sedel za písacím stolom vo svojej obvyklej zeleno-šedivej uniforme.

Ked predstaviteľia veľvyslanectva sa blížili, vstal, mlčky sa uklonil a podal im ruku. Mal opuchnutú, červenú tvár a mútne oči. Ked šiel pred nimi smerom ku konferenčnému stolu, zdalo sa že sa trochu potáca. — Robil dojem, ako ked by bol opitý.

Nechcel počúvať prehľásenie veľvyslanectva. Koktajúc skoro pri každom slove, vravel veľvyslancom SSSR a jeho prekladateľovi t. j. Bierežkovi, že nemecka vláda má informácie o intenzívnej koncentrácií sovietskych vojsk na nemeckých hraniciach a že sovietski vojaci narušujú nemecké

hranice, ako aj prenikajú na nemecké územie...

Potom Ribbentrop oznánil, že nás v skrátke bude informovať o obsahu memoranda Hitlara, ktorého text súčasne nám odovzdal — spomína Bierežkov.

— Nemecká vláda považuje súčasnú situáciu za ohrozenie Nemecka v chvíli, keď ono bojuje s Anglosasmi na život a na smrť. Všetko toto hodnotí nemecká vláda a osobne jej vodca ako zámer Sovietskeho svazu udertia Nemecka od hrba. Führer nemôže tolerovať hrozbu tohto útoku zo stránky SSSR... Vydať patričné rozkazy... Pred hodinou nemecké vojská prekročili hranice Sovietskeho svazu.

Pred svojim odchodom sovietski veľvyslanec povedal:

— Je to podlá, ničím nesprovokovaná agresia. Ešte budete lutovať, že ste zaútočili na Sovietsky sväz. Ešte za to draho zaplatíte...

Obrátili sme sa, aby sme vyšli, — píše Bierežkov. Avšak v tom momente nastalo niečo neočakávané. Ribbentrop rýchle k nám pribehol. Fósepky začal nás uisťovať, že on sám bol proti...

— Povedzte v Moske, že som bol proti útoku, počuli sme posledné slovo Ribbentropa!!!

Ked veľvyslanec a Bierežkov prijali späť pod budovu veľvyslanectva, bolo už obklúčené SS-manmi. Všetky telefóny veľvyslanectva boli vypojené — rozhovor s Moskvou bol nemožný. Východ do mesta odrezaný...

Každú chvíľu mohli Nemci vojsk do budovy. Zamestnanci veľvyslanectva začali ničiť tajné dokumenty a šifry.

O 10 hod. ráno počuli z moskovského rádia:

UZNESENIE PLÉNA KP PZPR

v záležitosti stvárvania patričných podmienok spolunažívania medzi občanmi poľskej a slovenskej národnosti na Spiši a Orave novotarskou stranickou organizáciou.

Naša strana riadiac sa zásadami marxizmu-leninizmu stoji na základoch plnej rovnoprávnosti každého národa. Uznávame generálnu zásadu, že nemôže byť slobodný taký národ, ktorý utláča iné národy.

V našich podmienkach, v podmienkach diktatúry proletariátu, všetky prejavys národností a diskriminácie národností menších sú prejavmi nedostatu politického uvedomenia a pozostatkami burzozánej ideologie.

Eudová vláda, od chvíle ustalenia štátnej hranice, zaistila občanom Spiša a Oravy stály hospodársky a kultúrny rozvoj, plné občianske práva, ako aj stále usiluje o vytvorenie podmienok harmonického spolunažívania Poliakov a Slovákov.

Hospodárska aktivizácia Spiša a Oravy, veľké investičné náklady, spojené s brigádnicími prácamy obyvatelstva, spôsobili veľké zmeny v ekonomickej i kultúrnej situácii týchto terénov.

Kladne hodnotiac politický a hospodársky rozvoj Spiša a Oravy, ako aj stále zlepšovanie podmienok spolunažívania občanov poľskej a slovenskej národnosti na tomto území plénium zistilo, že nadálej existujú záporné javy brzdiace tento proces.

Pramene týchto javov tkvia v prejavoch šovinizmu zo strany poľských jednotlivcov a skupín, ako aj v prejavoch národností a izolačných tendencií skupín slovenskej menšiny.

Nedostatok plného vzjomného pochopenia a nedôvera stažujú spolupôsobenie za účelom odstránenia politický spoločenský škodlivých javov.

Pričiny nedostatu dôvery tkvia tiež v dalekej minulosti, preto raz navždy musíme uzavrieť obdobie vzájomných výčitiek. V práci musíme vysunúť do popredia to čo spája občanov — bežné a ďalšie potreby.

Za týmto účelom plénium Okresného výboru PZPR odporúča:

I. V POLITICKO-ORGANIZAČNEJ PRÁCI

1. Stranické organizácie na Spiši a Orave dôkladne preanalyzujú spolunažívanie medzi občanmi poľskej a slovenskej národnosti a určia prostriedky protipôsobenia za účelom boja proti národnostickému a šovinistickému postu.

2. S členmi strany tajomníci POP prevedú vysvetľovacie rozhovory, a voči osobám vedome podliehajúcim národnostickej a šovinistickej ideológii vyvoda stranické dôsledky.

3. V pracovných plánoch stranických organizácií predvídat široký plán rozvoja strany v radoch slovenskej menšiny, v opredí o aktív Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov. Rast počtu členov strany prehľbi internacionalistický postoj a pozdvihne na vyššiu úroveň obsah spolunažívania. Delejavať všetkých členov strany — Slovákov do pôsobnosti v Spo-

ločnosti, považujúc túto prácu za dôležitú stranickú úlohu.

4. Do konca júna t.r. stranické organizácie preanalyzujú postoj pracovníkov národných výborov, družstevníctva a iných inštitúcií, a v pomere k tým, ktorí napriek vysvetleniam z titulu svojich funkcií nadálej zastávajú diskriminačný postoj, vyvodia uzávere.

5. Stredisko propagandy KP PZPR vypracuje plán lektorátov o postoji strany v národnostnej otázke, zabezpečí lektorov a organizáciu otvorených stranických školení za účasti miestneho aktív a činitelov Spoločnosti. Termín konania lektorátov sa ustanovi do konca decembra t.r.

6. Prácu s podobnou tématikou odporúča mládežnickým a ženským organizáciám na Spiši a Orave, a Okresný výbor ZMW zabezpečí maximálne prostriedky na pôsobnosť ľudových univerzít na týchto terénoch.

7. Administratívna komisia pri KP PZPR raz na štvrtrok bude predbežne hodnotiť realizáciu uznesenia pléna.

8. Exekutíva KP v opredí o materiály Administratívnej komisie raz do roka bude hodnotiť spolunažívanie občanov poľskej a slovenskej národnosti na Spiši a Orave.

II. ÚLOHY NÁRODNÝCH VÝBOROV

1. Pre užie spojenie práce terénnych národných výborov s občanmi slovenskej národnosti, prezídium PRN bude odporúčať obecným národným výborom posírenie komisií nár. výb. o aktív Spoločnosti v dobrozumení s miestnymi skupinami KSCaS.

2. Pri spracovávaní hospodárskych plánov obratíť pozornosť na likvidáciu disproporcii v aktivizácii jednotlivých obcí Spiša a Oravy, prihliadajúc k potrebám obcí mimoriadne zanedbaných.

3. Nakoľko v plánovaných prostriedkoch pre okres na túto pôdročnicu nebola zahrnutá rada podstatných potrieb, prezídium PRN obráti sa na prezídium WRN o pridelenie prostriedkov z rezerv Vojvodského národného výboru i centrálnych na elektrifikáciu i stavbu cest na Spiši a Orave. V prvom rade z rezervy bolo by treba mimo plánu elektrifikovať Piekielnik, Lipnicu Maľu a potom Harkabuž a Podsarnie, ako aj získať pomoc v stavbe cesty do Dursztyna a Lapszanki.

4. Z prostriedkov Verejného fondu výstavby škôl a internátov je treba získať pomoc pri rozbudovávaní a vybavovaní škôl na Spiši a Orave.

5. Kvôli protipôsobeniu na prudko sa znížujúci počet detí učiacich sa slovenskému jazyku a čo môže byť prejavom národnostických tendencií, osvetové orgány za pomoc obecných výborov a zakladných organizácií PZPR budú rozhodne bojovať s prejavmi administratívneho nátlaku na voľbu tej ktorej školy.

6. V máji Oddelenie osvety za spoluúčasti zainteresovaných vedúcich škôl, prevedie analýzu zapísania detí do I. tried na Spiši a Orave.

7. Vedúci škôl na príkaz Oddelenia osvety prevedú

v máji na Spiši a Orave za účasti predstaviteľov Oddelenia osvety schôdze s rodičmi, ktorí zapisujú deti do I. triedy, vysvetlujúc ešte raz zásady úplne dobrovoľnej voľby školy pre dievča.

8. Na pedagogických radách vo všetkých školách Spiša a Oravy, vedúci škôl prediskutujú záležitosť politiky štátu voči menšinám, vystrihajúc pred politickou škodlivosťou každého národnostického a šovinizmu, najmä v škole. Všetky prejavys diskriminácie sú v neúrade s duchom školy v socialistickom štáte a musí sa proti nim bezohľadne bojovať.

9. V rámci služobného zaradovania učiteľov Oddelenie osvety zaistí čo najvyššiu didakticko-výchovnu úroveň na slovenských školách prideľujúc pred týchto škôl najlepšie odborne a politicky pripravených učiteľov, podľa možnosti pôvodom zo slovenskej menšiny.

10. Oddelenie osvety zaistí všeobecnu pomoc pri pozdvihovaní odborných kvalifikácií učiteľov vyučujúcich na slovenských školách.

11. Oddelenie osvety každý polrok bude hodnotiť situáciu na školách Spiša a Oravy a predkladať toto hodnotenie propagačnej zložke KP a prezidium PRN, ako aj organizovať spoločne s UV KSCaS porady osvetových aktivistov pre riešenie všetkých problémov.

12. Prezidium PRN raz do roka bude hodnotiť hospodársku situáciu na Spiši a Orave, a podnikať kroky za účelom ďalšej aktivizácie.

III. V OBLASTI KULTÚRNEJ PÓSOBNOSTI

1. Referát kultúry PRN vo svojich pracovných plánoch zvlášť prihliadne k rozvoji činnosti kultúrnych domov na Spiši a Orave prihliadajúc podľa možnosti na ich vybavenie v náradie a knižné zbierky.

2. Pri Okresnom dome kultúry zaistí konzultačnú pomoc po dohode so Spoločnosťou pre slovenské súbory organizované v rámci Spoločnosti.

3. Spoločne s Ústredným výborom Spoločnosti je treba sa postarať o zabezpečenie výberu repertoáru pre klubové súbory zo Spiša a Oravy, tak aby kultúrna činnosť bola národná vo forme a socialistická v obsahu i slúžila výchove občanov socialistického štátu.

4. Riadiť sa zásadou, že tam kde nedozrelo uvedenie organizovania spoločných klubovní a súborov, je nutne vydelenie zvlášnej miestnosti alebo hodín v jestvujúcich miestnostiach, na kultúrne podujatia slovenských občanov. V obciach kde jestvujú zvláštne súbory je im treba umožniť spoločné vystúpenia na rôznom druhu akadémiah, zhromaždeniach i všetkých slávnostach.

5. V rámci koordináčného súboru Referát kultúry spôsobi koncentráciu pozornosti iných inštitúcií pre vadzajúcich kultúrno-osvetovú pôsobnosť, na zväčšenie záujmu územím Spiša a Oravy.

6. Každý polrok Referát kultúry bude hodnotiť rozvoj činnosti na Spiši a Orave predkladajúc výsledky

A. POTOCZEK
I. tajomník KP PZPR v Nowom Targu

„ZDÔRAZŇUJME
TO
ČO NÁS SPÁJA“

výňatky z diskusného
príspevku na III. sjazde CsKS

Milí priatelia! Postoj strany v záležitostiach národnostnej menšiny je jasný a jednoznačný. Ale vieme, že teoretické tézy nie vždy sú stejné s praxou. O úspechu realizácie každej idey rozhodujú ľudia. Dôležité je tiež ovzdušie, ktoré je vytvorené pri realizácii pokynov strany a ľudovej vlády. Z tejto tribúny zazneli rôzne hlasiny, ktoré si samozrejme vyžadujú odpoved. Počas mojej kadencie v novotarskom okrese zaobrali sme sa záležitosťami Spiša a Oravy veľmi energicky. Už roku 1959 konala sa porada širokého aktív Spiša a Oravy. Učastníci hľadali príčiny prejavujúcich

sa tu konfliktov a ťažkosti. Prišli k uzáveru, že príčiny tkvia predovšetkým v hospodárskej zaostalosti a tiež nedostatočnej účasti občanov slovenskej národnosti vo verejno-politickej činnosti. Odvtedy uplynulo veľa času, vela sa zmenilo. Pripomienim niektoré údaje zobrazujúce tieto zmeny. Od 1961 do 1966 bolo investované na území Spiša a Oravy viac ako 111 miliónov zlatých. Je to veľa alebo málo? Keď obyvatelia Spiša a Oravy činia asi 19% celku obyvateľov okresu,

kov súčasnej pôdročnice t.j. do roku 1970 plánujeme výdavanie 113 miliónov zlatých. Uspokoja plne tieto zvýšené náklady požiadavky Spiša a Oravy? Samozrejme nie. Lebo prejavujú sa základné disproporcie v rozvoji jednotlivých obcí Spiša a Oravy. Po pri takých obciach do ktorých je už zavedený elektrický prúd, ktoré majú školy atď. máme tiež také obce, ktoré si vyžadujú ešte realizáciu týchto základných investícii. Myslím tu na Lapszanku, Podszkle, Harkabuž, Pod-

szanka, Frydman, Harkabuž a Podszkle. Usilujeme, aby sme v rámci svojho pôsobenia dokončili elektrifikáciu Jurkowa. Žiaľ, viac jednoducho nemáme.

Zá týmto ekonomickými zmenami nekráčajú žiaľ automatické zmeny v spôsobe myslenia ľudí. Toto si vyžaduje dlhodobú trpezlivú a rozumnú politickú prácu, ktorá vysvetluje politiku našej strany a vlády. Uvedomujeme si to, že na tomto území je nutné pôsobiť na dvoch frontoch: bojovať proti poľskému šovinizmu ako

prostriedky určené pre územie Spiša a Oravy činili asi 25% prostriedkov určených pre celý okres. Je nutné zdôrazniť, že v tom období obyvatelia Spiša a Oravy masovo sa zúčastňovali brigádnických prác. Hodnoty týchto prác činila 26 miliónov zlatých. Je to 25% hodnoty brigádnických prác celého okresu v ročnom merítiku.

Ako sa budú stvárvovať plány v tejto oblasti v súčasnej pôdročnici? Keď v priebehu 6 rokov vydali sme na tomto území 111 milión zlatých na investície, v priebehu štyroch ro-

sarie, Piekielnik. Jedným slovom úmerne k našim potrebám, nám príslovne výrobca občanského chleba je prímalý, aby sme mohli všetkých uspokojiť. Počítame na dodatočné prostriedky so zvláštnym určením pre územie Spiša a Oravy. Samozrejme tieto prostriedky boli by určené najmä na elektrifikáciu, na podporovanie brigádnických prác a na stavbu výrobného podniku na Orave. Nevravím o školách lebo v tejto oblasti si poradíme sami. Vieme už, že v tejto pôdročnici bude elektrifikovaná Lapszanka, Frydman, Harkabuž a Podszkle. Usilujeme, aby sme v rámci svojho pôsobenia dokončili elektrifikáciu Jurkowa. Žiaľ, viac jednoducho nemáme.

Zá týmto ekonomickými zmenami nekráčajú žiaľ automatické zmeny v spôsobe myslenia ľudí. Toto si vyžaduje dlhodobú trpezlivú a rozumnú politickú prácu, ktorá vysvetluje politiku našej strany a vlády. Uvedomujeme si to, že na tomto území je nutné pôsobiť na dvoch frontoch: bojovať proti poľskému šovinizmu ako

V NOWOM TARGU

hodnotenia propagačnej zložky KP PZPR a prezídiu PRN.

IV. Plénum zaväzuje orgány PZGS, aby do konca júna t.r. v celej obchodnej sieti na Spiši a Orave zaviedli dvojjazyčné nápisy. Proti všetkým pokusom protipôsobenia tomu musí sa bezohľadne bojovať. V prípadoch dávania dolu alebo ničenia dvojjazyčných nápisov, stihajúce orgány energicky zakročia za účelom odhalenia a prikladného potrestania pachateľov. Straničke organizácie v tom istom čase prevedú rozhovory s činiteľmi obchodu, vedúcimi škôl, akti-

kcionármi. Okresné veliteľstvo MO preverí terajšie obsadenie funkcií v radoch MO z tohto zorného uhľa a návrhy predloží exekutíve KP do konca júla t.r.

V. Okresný výbor strany a národný výbor sú proti šovinistickej pôsobnosti kléru na území Spiša a Oravy. V súhlase s politikou štátu pôsobnosť kléru mala by sa obmedziť na cirkevné záležitosti. Kultúrna spoločnosť Čechov a Slovákov, ako svetská organizácia, tiež nemôže sa angažovať do záležitostí vnútorných pomerov cirkvi. V prípadoch nesprávnej pôsobnosti kléru mimo cirkve, administratívne orgány,

Účastníci rokovania pléna

vistami ZSL a ZMW vysvetľujúc, že nedostatok týchto nápisov, alebo ich dávanie dolu a ničenie, podporuje slovenský nacionálizmus a dáva argumenty ktorí pre svoju minulosť boli vylúčení z aktívneho pôsobenia v Spoločnosti.

Zprávu z prevedenia tohto nariadenia podá predsedu PZGS exekutíve KP do dňa 30. júna 1967 r.

V. Okresné veliteľstvo MO prevedie v máji t.r. so všetkými funkcionármi MO, ktorí pracujú na Spiši a Orave rozhovory o politike strany a vlády v záležitosti národnostných menší.

Odporuča sa, aby stiahaci aparát na tomto území pôsobil mimoriadne pozorne a objektívne, aby sa vylúčila každá možnosť nadržiavania jednej alebo druhej národnosti.

Pri kádrovom obsadení MO na tomto území je nutné obsadzovať tieto funkcie politický vyspelými fun-

v súhlase s platnými predpismi budú vyvodiť ostré konzekvencie.

VII. Plénum obracia sa týmto na vojvodské inštitúcie a centrálné orgány, aby neprejednavali záležitosti Spiša a Oravy bez konzultovania a vypočutia mienok okresných orgánov. Sú všetky objektívne podmienky, aby sa väčšina záležitostí mohla vybaviť v okrese.

Plénum navrhuje, aby orgán Spoločnosti Život šíršie propagoval aktuálnu hospodársku situáciu, iniciatívy spoločného pôsobenia na Spiši a Orave v opredí o celkové okresné plány.

Plénum odporúča prediskutovanie tohto uznesenia vo všetkých straničkých organizáciach Spiša a Oravy v máji t.r.

Nowy Targ, dňa 27.IV.1967

Plénum KP PZPR

čala boj proti sem-tam sa vyskytujúcemu slovenskému nacionálizmu, ktorý sa často prejavuje napr. v demagogii a niekedy v obyčajnej „rozrobce“.

Co potrebujeme, aby sme úinne spoločne bojovali s nacionálizmom a šovinizmom? Potrebujeme vzájomnú dôveru. Z tejto tribúny môžem povedať, že pri vzájomnej dôvere, okresné orgány sú zásadne v stave vybaviť všetky záležitosti a všetky boľačky, ktoré znepokojujú a trápia slovenskú národnostnú menšinu na Spiši a Orave. Domnievam sa však, že súčasne tato dôvera k okresným orgánom chýba. Prejavuje sa to aj v tom, že menšina sa obracia priamo na ministerstvo, zriedkavejšie na okres. V rôznych záležitostach, ktoré môžeme vybaviť tento nedostatok úplnej dôvery spôsobuje, že prichádzajú nám na um myšlienky, že určite nie všetko vieme vybaviť dobre a správne. Preto tento kritický pohľad okresných činiteľov je kladný a jedná sa o najdenie najlepšieho receptu, aby sa táto situácia zmenila na lepšie.

Jedným slovom len na ceste vzájomnej dôvery, na ceste vzájomnej úcty voči sebe, môžme riešiť celú radu záležitostí aj tých malých, aj tých veľkých.

Lebo keď všetko položíme na vahách Slovák — Poliak, samozrejme budeme mať podstatu vecí preináčenú. Zoberme záležitosť farára Bączkiewicza a spojený s tým problém Nowej Bialej. Vzniká otázka: sme tak slabí, že nevieme si poradiť s jedným farárom Bączkiewiccom? Jedný kričia, že neexistuje zákonitosť, lebo niekoho krividia. Iní vrvia, že je asi až priveľká zákonitosť, lebo farára Bączkiewicza nemožno z fary preložiť. Z jednej strany kardinál Wyszyński kde len môže tvrdiť, že sa u nás utláča, gňavi cirkev, z druhej strany nám

vyčítajú, že nie sme v stave si poradiť s tým Bączkiewiczom. Aká je pravda? My by sme si poradili s farárom Bączkiewiccom. Máme isté prostriedky a budeme ich používať. Za narušovanie zákonitosti budeme farára Bączkiewicza trestať. Ale záležitosť bola by jednoduchá ak by farár Bączkiewicz bol osamotený. Žiaľ nie je tomu tak. Na jeho vydržiavanie platí súčasne celý spišský dekanát. Kňazí tohto dekanátu každý mesiac na vydržiavanie farára Bączkiewicza dávajú po 250 — zlatých. Na „kolegium“ sme ho potrestali pokutou vo výške 3500.— zł. Dekán Walej zozbieran medzi kňazmi túto sumu a pokutu zaplatil. Teraz vzniká otázka. Sú v ostatných farnostach na Spiši Slováci? Sú a k tomu vo väčšine. Nemôžu postaviť pred svojimi farámi alebo kaplánmi záležitosť úplne jasne? Keď vy budete platiť na farára Bączkiewicza, my vám nedáme na tacu!“ Žiaľ toto neurobia. Ešte horšie. Dejú sa aj také veci, že v Kacwine keď výbor Urbáru rozhodol, aby sa dekanovi Waleniowi nedávalo drevo z urbárskeho majetku (dostával 60 kubických metrov dreva), iniciátori tohto rozhodnutia neboli opäťovne zvolení do výboru. Teraz dekan Walej opäť zažiadal o prídel dreva z Urbáru počítajúc s tymto zmenami. Samozrejme nie všade je takýto pomer k dekanovi Waleniowi. Napríklad keď chodil s „koledou“, z Lapsz ho vyhnali. Sú aj iné faktky. Máme ešte druhého takého „Slovákožruta“ v Jablonke na Orave. Tento kňaz sa menuje Masny. Tam tiež posledne Urbári schváliť prídel dreva pre neho. A nazdávam sa, nakoľko poznám situáciu, že v týchto urbárskych výboroch rozhodnú väčšinu majú Slováci. Škoda, že prostriedky, ktoré majú k dispozícii Urbáry určujú sa pre tých, ktorí o.i. považujú sa za najväčších „obracencov polštiny“ na Spiši a Orave a nie napr. na kultúrnu činnosť Vašej Spo-

ločnosti. Predsa nemožno na vlastných prsiach chovať utlačovateľov.

Situácia v Nowej Bialej nie je jednoduchá, je veľmi komplikovaná. Urobíme všetko, aby sme na to niečo poradili.

Kto si zistil z tejto tribúny, „že my Slováci, my národnostná menšina, nemáme práva“. Chcem povedať, aby pri formulovaní takýchto úsudkov hľadieť trochu širšie na záležitosti. Nemožno tak povedať, že v Nowej Bialej Poliaci alebo Slováci nemajú práva, alebo nemajú oprávnenie. V Nowej Bialej predsedom Obecného národného výboru je tu prítomný súdruh Moš, predsedom GS v Krempachoch je nie nikto iný ako súdruh Grygluš, ktorý je tiež na tejto sále. Nechcem vymenovať celú radu iných faktov tohto druhu, že v základných záležitostach tieto práva sú a budú zabezpečené.

Tretou podmienkou pre zlepšenie situácie v regulovaní mnohých záležitostí je väčšia účasť aktív Spoločnosti a vôbec občanov slovenskej národnosti v stváraní patričného ovzdušia v svojich obciach. Kto má stvarňovať toto ovzdušie? Samozrejme motorom v stváraní patričného politického ovzdušia v každej obci mal by byť obecný výbor strany. Avšak je príliš málo Slovákov v našej strane. Situácia vypadá tak, že keď na dedine sú dve tretiny Slovákov a jedna tretina Poliakov, v straničke organizácii je to opačne. Kto teda má stvarňovať patričné pomery, dokonca v samotnej straničke organizácií, kto má predbiehať tomu, aby tato stranička organizácia nepodliehala suggesiam istých ľudí — Poliakov, a nedala sa niekedy zvádziať? Predsa my máme práve takú situáciu, tajomníci straničkých organizácií nie sú pozývaní na schôdze Spoločnosti, aktivisti neobracajú sa na nich o pomoc v istých záležitostach, preto neexistuje merítka toho akým spôsobom tajom-

NOVÝ ÚSTREDNÝ VÝBOR KULTÚRNEJ SPOLOČNOSTI

ČECHOV a SLOVÁKOV V POLSKU:

1. ANDRAŠÁK Augustín — člen prezidia UV z Kluszkowiec
2. BEDNARCIK František z Nowej Bialej
3. BRYJA Augustín — člen prezidia UV z Lapsz Wyżnych
4. BRYJA Jozef z Nowej Bialej
5. DERES Pavel — člen prezidia UV z Varšavy
6. FULLA Andrej z Chyžného
7. GOGOLA Anton z Trybsza
8. HESS Vladimír z Lublina
9. HETENIAKOVA Tereza z Jablonky
10. HOLUB Luděk — člen prezidia UV z Varšavy (redakcia Život)
11. CHALUPEC Adam — I. podpredseda UV z Varšavy (redakcia Život)
12. CHALUPKA František z Nowej Bialej
13. KIMMER Mieczisław zo Zelowa
14. KNAPCIK Bronislav z Mikołowa
15. KOTT Eugen zo Zubrzycy Dolnej
16. KOVALIK Ján — člen prezidia UV zo Zubrzycy Dolnej
17. KRISTOFEK Valent z Krempach
18. KRZYSIK Ján z Krempach
19. MAGIERA Ján — člen prezidia UV z Kaewina
20. MOLITORIS Ján — predseda UV z Kaewina
21. MOŠ František z Nowej Bialej
22. MSALOVA Lýdia zo Zubrzycy Górnnej
23. NIZNIK Ignáč — III. podpredseda UV zo Jablonky
24. NOVÁK Ján — II. podpredseda UV zo Zelowa
25. ONDICA Ján — tajomník UV zo Zubrzycy Dolnej
26. PANIAK Eugen z Jablonky
27. PIVOVARCIK Anton z Kacwina
28. POSPIŠIL Edmund z Kucowa
29. POSPIŠIL Karol zo Zelowa
30. RAFÁC Anton z Piekielnika
31. REPISCAK Ján zo Rzepiski
32. SEBASTIAN Milon z Czarnej Góry
33. SOLAVA Jozef zo Zubrzycy Górnnej
34. STOJOWSKA Alžbeta z Varšavy (redakcia Život)
35. SOLTYS Andrej z Lapsz Wyżnych
36. SPYRKAS Anton z Lipnice Wielkiej (Przywódcu)
37. ZAGÓRSKI Jerzy zo Zelowa

REVÍZNA KOMISIA UV KSCAS

1. BALIGA Anton zo Spytkowic
2. GALUS Alojz z Krempach
3. LUSCIŃSKI Václav zo Zelowa
4. MATONOG Anton z Trybsza
5. PIVOVARCIK Vojtech z Kacwina

CESTÝ SUD

1. MATEJKA Rudolf zo Zelowa
2. MOŠ Silvester z Nowej Bialej
3. SPERLAK Alojz z Jablonky

níci straničkých organizácií reagujú na boňáčky Slovákov. Reagujú alebo nie? Pokušali sme sa rozprávať s ľuďmi, aby sme sa dozvedeli čo je príčinou toho, že Slováci nechcú sa zapisovať do našej strany. Súčasne v radoch PZPR je asi 110 Slovákov na viac ako 4 tisíce členov a kandidátov našej strany. V okrese prvou príčinou je podliehanie nadalej nepriateľskej propagande kléru v tejto oblasti, podliehanie ich našepkaniu. Druhou príčinou, na šťastie stále zriedkavejšie stretnávanou, ale predsa ešte sa prejavujúcou, je falosoňné presvedčenie, že zapísanie sa do radov Polskej zjednotenej robotníckej strany je vraj zradou slovenskej národnosti. Táto mienka je tiež podporovaná niektorými kňazmi, ktorí vidia, že väčšina je slovenská a práve preto v národnostnom peci pečú svoje politické záujmy. Treba ľuďom jasne povedať, kto je zrádom, ten ktorý sa bije za práva ľudu, za realizáciu týchto práv alebo ten ktorý stoji stranou a dokonca prekáža strane v realizácii správnej politiky v národnostnej otázke. Budeme sa usilovať, aby sme rady strany poširili o ďalších Slovákov. Nech na straničke organizácií vymieňajú sa názory a tam nech sa riešia záležitosti.

Štvrtou podmienkou dôvery je nutnosť stavania na prvom mieste toho všetkého čo nás spája, nie toho čo nás delí. A záležitosť, ktoré spájajú Poliakov a Slovákov je oveľa viac, ako tých ktorí nás delia. Jazyk nemal by byť tým, čo delí, lebo ved sú to príbuzné jazyky. Rozhodná väčšina delegátov rečnila tu v slovenčine a prekladatelia neboli potrební. Aj isté formy národných kultúr nemali by nás deliť. Ale keď aj predpokladame, že je niečo čo nás delí, nemali by sme to stavať na prvom mieste, ale zdôrazňovať všetko to čo nás spája.

Platformou spoločného pôsobenia mali by byť obecné výbory Fronty Národnej Jednoty.

W. SKRZYPczak

tajomník komisie pre národnostné otázky pri Administratívnom oddelení KC PZPR

HLAVNOU ÚLOHOU ROZVOJ KULTÚRNEJ PRÁCE

Diskusný príspevok na III. sjazde ČsKS

Súdruhovia a občania delegáti! Vaša Spoločnosť prichádza na svoj tretí celoštátny sjazd s veľkimi organizačnými a kultúrnymi úspechmi. Je isté, že tieto výsledky, ktoré sú súčasťou našej celonárodnej kultúry, vytvára tiež aj slovenská a česká verejnosť žijúca v ľudovom Poľsku. Tieto výsledky vaša Spoločnosť vďačí ľudovej vláde. Nie je nutné uvádzanie celkových príkladov, ktoré iste poznáte, týkajúcich sa výsledkov dosiahnutých našou krajinou v oblasti odbudovávania krajiny zničenej hitlerovským okupantom. Našich obrovských výsledkov v oblasti vytvorenia veľkého, moderného priemyslu, technického pokroku, všeobecného systému osvetvy, vedy atď., udávanie ponovenaní mnohých mest, sídlisk, ktoré vznikli a boli vybudované už v ľudovom Poľsku. Stačí ak, súdruhovia delegáti, pozrieť sa na svoje prostredie, okolo seba, aby ste uvideli čo sa zmenilo od oslobodenia na Spiši a Orave, v Zelove a iných obciach, kde žijú poľskí občania českej a slovenskej národnosti.

V tých obrovských hospodárských, kultúrnych, spoločenských výsledkoch, ktoré slúžia celému národu, súdruhovia delegáti, je vás vklad, je vás tvorivý podiel, ktorý je výsledkom vášho občianskeho postoja voči povinnostiam aké ukladá štát, starostlivosť o rozvoj svojho gospodarstva, pracoviska na ktorom každy z vás pracuje. Tieto výsledky sú súčasťou vášho kladného pomeru k brigádnickým prácam na svojom teréne a vkladu do realizácie veľkého programu Fronty Národnej Jednoty.

Určite je ešte veľa práce. Máme pred sebou mnohé úlohy, veľa ťažkých hospodárských záležitostí do vyriešenia, záležitosti, ktoré realizované pod vedením Poľskej zjednotenej robotníckej strany z roka na rok budú prinášať rozkvit našej vlasti a trvalé zlepšovanie životných podmienok celej spoločnosti.

Súdruhovia delegáti! Popri veľkých hospodárských úlohach v našej krajine, ľudová vláda od začiatkov svojho vzniku začala veľkú prácu v oblasti vychovávania nového, mûdreho, oslobodeného z cudzích náletov, predstavkov človeka. Tento proces, ktorý stvarňuje patričné socialistické medziľudske vzťahy, nie je ľahkým procesom. Napriek hlbokým a kladným zmenám, ešte nie všetko bolo v tejto oblasti urobené. Staré neustupuje bez boja. Sem-tam ešte sa stretávame v každodennom živote s ťažkostami, s ľahostajnosťou, tmárstvom, byrokratizmom a cudzími našej strane, nationalistickými názormi. S takýmito javmi, v akékoľvek podobe môžu sa prejavovať, naša strana rozhodne bojuje a bude bojovať. V ľudovom Poľsku nenávratne uplynuli časy národného a sociálneho útlaku. Napriek tomu, že dnes v našej krajine, národnostné skupiny, v protiklade k medzivojnovejmu obdobiu, činia len jeden a pol percenta celej spoločnosti, vidime tieto problémy. Riešime ich a správne oceňujeme. Nehľadíme pritom na číslach, lebo všetkých v našej krajine, považujeme za rovných, plnoprávnych v právach a povinnostach občanov. Ľudová vláda vytvára možnosti slobodného kultúrneho rozvoja, pre jednotlivé národnostné skupiny. V našej krajine je 8 národnostných kultúrnych spoločností. Vychádza národnostná tlač. Pôsobia národnostné umenie a iné súbory. Na rozvoj tejto pôsobnosti štát určuje veľké finančné prostriedky.

V práci vašej Spoločnosti podstatnú a veľmi dôležitú úlohu plní mesačník v slovenčine a češtine Život — orgán Ústredného výboru.

Prináša do vašich domovov široký vejár politických, hospodárských i kultúrnych zpráv. Správne plní úlohu v oblasti zovšeobecňovania skúseností v práci Spoločnosti, propaguje a popularizuje vaše výsledky, učí a vychováva. Preto ctižiadostou každého z vás malo by byť, aby Život odoberal každý člen Spoločnosti, aby každý z vás obohacoval jeho stránky materiálmi zo života obvodných výborov a miestnych skupín Spoločnosti.

Náš pomer k národnostným otázkam vyplýva zo základnej zásady našej strany, akou je proletársky internacionálizmus. Hlbokú starostlivosť prejavuje naša strana o to, aby inter-

nacionalistický pomer charakterizoval všetkých našich občanov všetky zložky a organizácie pôsobiacie v našej krajine v tom aj národnostnej spoločnosti. Zreteľne určujúce miesto sociálnych spoločností v našej krajine kladieme im konkréne úlohy. Tieto úlohy, čo sa týka národnostných, kultúrno-sociálnych spoločností, majú predovšetkým za účel rozvíjanie kultúrno-osvetovej práce a kultivovanie pokrovových národných tradícii. Preto kultúrna práca vašej Spoločnosti mala by byť hlavným smerom pôsobnosti. Vedená rôznymi formami mala by sa príťať k stvárananiu nového postoja vašich členov, upevňovať medzi nimi humanných hodnôt socialistickej výchovy, vypracovať pocit zodpovednosti za spoločenský, kultúrny a ekonomický rozvoj svojho rajónu, svojej obce a dedinky.

Sjazd každej organizácie je dôležitou udalosťou, ale nie je len zhodnotením toho čo bolo urobené. Je tiež, a povedal by som predovšetkým, načrtutím úloh pre ďalšiu pôsobnosť. Ako sa vravalo v zpráve ustupujúceho výboru, vefá sa sprayilo, ale nie všetko čo bolo možné a čo bolo nutné, aby sa urobilo. Podľa našho presvedčenia, súdruhovia delegáti, aktív Spoločnosti realizujúc správne smery pôsobnosti, často sa triešťi vo svojej práci. Pokúšal sa riešiť otázky patriace do kompetencie štátnych orgánov alebo iných organizácií. Toto určite mohlo v istom zmysle oslabovať rozvoj ochotníckeho umeleckého hnutia. Oslaboval puls života v klubovnach, ako aj v jestvujúcich miestnych skupinách Spoločnosti. To oslabenie, trieštie úsilia na realizovanie úloh, ktoré stali mimo možnosti pôsobnosti Spoločnosti mohlo rodíť pochybnosti, oslabovať úsilie aktívnu, viedlo k počiniam majúcim záporný vplyv na rozvoj vašej organizácie.

Aké úlohy, a smery pôsobnosti súdruhovia delegáti, podľa našho presvedčenia, mal by načrtuť váš súzad ve vecnej, tvorivej, kľudnej diskusii a uvažovaniami? Zdá sa, že bolo by žiaduce priaťie a vovedenie do vedomia vášich členov zásady, že hlavná starostlivosť aktív, všetkých členov, všetkých zložiek Spoločnosti mala by sa koncentrovať na rozvoji kultúrno-osvetovej práce. Základom pôsobnosti Spoločnosti mala by byť činnosť v opredí o pomoc straničkých inštancií, národných výborov a všetkých organizácií pôsobiacich tam, kde žijú a pracujú zložky vašej Spoločnosti. Všetky formy stanovovej práce mali by viesť k stváraniu sa internacionalistického a vlasteneckého postoja členov Spoločnosti. Lebo práve oni mali by byť príkladom a vzorom pre okolie vo všetkých oblastiach kultúrno-sociálneho života. Dobývajúce, súdruhovia delegáti, v práci Spoločnosti pokrovové národné tradície, spájajúce tieto so súčasným životom obce a sídliska, je nutné sa usilovať o bratské stváranie každodenného spolunažívania národnostne miešaných skupín. Je nutné upevňovať sociálneho charakteru Spoločnosti, snaha o rozširovanie, stváranie a vychovávanie širokého aktív, ako podmienky patričnej a plnej realizácie úloh. Len široký, uvedomely a ideologicke angažovaný aktív zaručuje, že len práca vedená v opredí o jeho úsilie može dať kladné a správne výsledky. Je tiež nutné, súdruhovia a občania delegáti, rozhodne vytlačanie z činnosti Spoločnosti všetkého, čo môže oslabovať vašu činnosť. Usilovať o to, aby úroveň práce vašej Spoločnosti bola stále pozdvihovaná na vyššiu ideologickej úroveň. Eliminovať všetko, čo môže deliť občanov obývajúcich národnostne miešané územie. Taktô pretvádzana, kladná práca vašej Spoločnosti môže počítať s plnou podporou strany a ľudovej vlády. Taká práca má plné perspektívy ďalšieho rozvoja.

Končiac, súdruhovia delegáti, v mene Národnostnej komisie Ústredného výboru Poľskej zjednotenej robotníckej strany odovzdávam vášmu súzadovi úprimne a srdcne pozdravy. Chcel by som odovzdať vám a vašim prostredníctvom všetkým aktivistom, členom Spoločnosti, želania ďalšej plodnej, užitočnej pre našu krajinu práce, príčinajúcej sa k pozdvihnutiu na výšiu úroveň kultúry vašej menšiny, práce pre ľudové Poľsko, pre upevnenie našich socialistických vydobytkov.

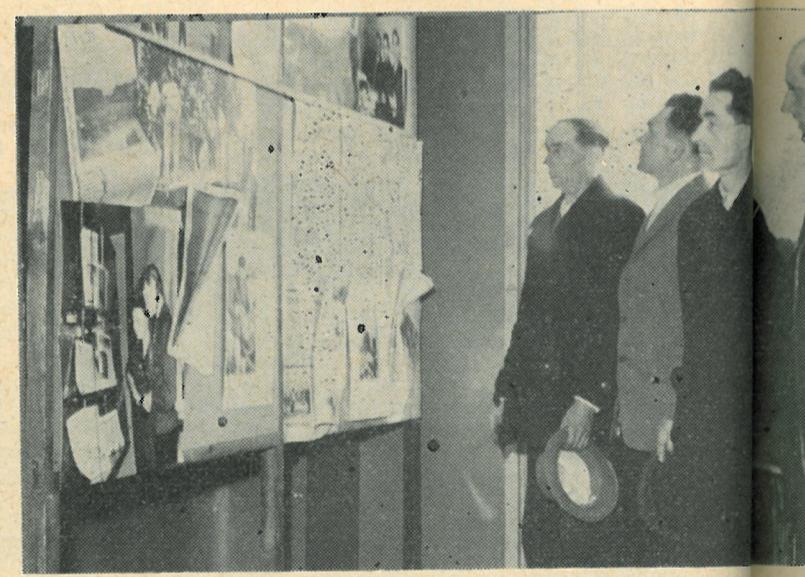
Spievajú mladé krajanky zo Zelova

DELEGÁTI SA VYJADRILI ZA ĎALŠIM UPEVŇOVANÍM ORGANIZÁCIE A VŠESTRANNÝM ROZVOJOM NÁRODNEJ KULTÚRY. ZDÔRAZNILI STAROSTLIVOSŤ O ĎALŠI ROZVOJ OSVETY, VRAVELI O HOSPODÁRSKOM ROZVOJI SVOJICH TERÉNOV, KĽADNE ZHODNOTILI ČASOPIS „ŽIVOT“.

TAK BY SME MOHLI V TELEGRAFICKÉJ SKRÁTKE PODAŤ OBSAH

Z DISKUSIE NA III. SJAZD

DVOJDŇOVEJ DISKUSIE, BOHATEJ NA FAKTY, ÚPRIMNEJ A VECNEJ. Z VIAC AKO 150 STRÁNOK STROJOPISU VYBRALI SME NIEKTORÉ VÝPOVEDI CHARAKTERISTICKÉ PRE TÚTO DISKUSIU. CELOK URČITE STAROSTLIVO PREŠTUĐUJE NOVOZVOLENÝ ÚSTREDNÝ VÝBOR KSČaS V POĽSKU. DÁ SA TIEŽ PREDPOKLADAŤ, ŽE ŠTÁNE REZORTY — REPREZENTOVANÉ SVOJIMI PREDSTAVITEĽMI NA SJAZDE, ZOBERÚ DO ÚVAHY HLASY DELEGÁTOV, KTORÍ VRAVELI V MEÑENE MENŠINY.

Krajan František Moš rozdáva delegátom mandáty

O ORGANIZAČNÝCH ZÁLEŽITOSTIACH

ANTON PIVOVARČÍK Z KACWINA

...Skončila kadencia a máme zhodniť našu do terajšiu činnosť, vytýčiť smernice pre ďalší rozvoj Spoločnosti. My, nás aktív, mali by sme byť tým motorom rozvoja Spoločnosti. Práca aktivistu nie je ľahká ani jednoduchá, ale čestná... Naša národnostná menšina má možnosti a podmienky pre pôsobnosť a rozvoj. Strana a vláda idú nám po ruke, snažia sa, aby boli vtelené do života rozhodnutia týkajúce sa týchto záležitostí. Za tých podmienok môžeme šíriť našu národnú kultúru, nás folklór a zvyky, napriek tomu, že existujú ešte ľažkosti, ktoré, domnievam sa, novozvolený ÚV prekoná a likviduje. Máme ešte málo klubovní, primalo finančných prostriedkov. Ale naša chuť do práce vzbudzuje nádej na úspech... Novozvolený ÚV mal by ešte viac oživiť priamu činnosť medzi krajanmi a tým istým aktivizovať práce MS. Kultúrni inštruktori mali by častejšie navštěvovali dedinky, zúčastňovať sa schôdzí a menej sa zaoberať posielaním obežníkov. Osobné styky a živé slovo prinášajú najlepšie výsledky...

IGNÁC NIŽNÍK Z JABLONKY

...Je naša Spoločnosť dosť aktívna alebo vidí len nedostatky? Vidí aj kladné momenty? Z referátu a doterajšej diskusie vyplýva, že jestvuje niekoľko neľahkých záležitostí, ktoré bude nutné čo najlepšie vybaťiť. Sú to záležitosti kultúrnej pôsobnosti, školstva i ekonomickej záležitosti... Na našich aktivistov čaka veľa práce v nastavujúcej kadencii. A aktív, aby mohol pôsobiť nemôže „visieť vo vzduchu“, musí mať pre svoju prácu patričné podmienky, ktoré zabezpečia výsledky jeho pôsobnosti. Musia si to uvedomiť naši krajania a tiež predstaviteľia nadriadených orgánov... Vybaanie záležitosti si vyžaduje, aby krajania dôverovali svojmu aktívnu a aby stranícke i štátne orgány dôverovali aktivistom. Len v podmienkach vzájomnej dôvery môžme počítať na pra-

covné výsledky. Krajania budú veriť aktivovi, ak sa presvedčia, že im pomáha nakoľko možné. Z druhej strany nadriadené orgány mali by vedieť, že krajania budú dôverovať aktivovi, keď uvidia nejaké výsledky ich pôsobnosti... Apelujem na všetkých, aby bolo vytvorené ovzdušie vzájomného spolupôsobenia...

O KULTURNÝCH ZÁLEŽITOSTIACH

FRANTIŠEK CHALUPKA Z NOWEJ BIALEJ

...Chceme rozvíjať široku kultúrnu pôsobnosť, ale k tomu potrebujeme, aby Spoločnosť disponovala uvedomelým aktivom. Taký kultúrny aktív mal by sa už stvárať v škole medzi mládežou, tam je aj obrovská úloha školy a učiteľov... Pre aktivistov z ochotníckych súborov divadelných alebo piesní a tanca je treba, aby boli systematicky organizované kurzy. Dávam tu návrh, aby boli organizované takéto kurzy. Lebo vtedy naše súbory budú môcť predvádzat programy na patričnej úrovni. Samozrejme za podmienky, že budú mať možnosti Širšieho ako doteraz predvádzania svojich výsledkov pri všetkých príležitostach, na všetkých slávnostach štátnych i iných. A to takým spôsobom, aby kultúrne ustanovizne pamätky, že také súbory jestvujú a sú k dispozícii, to známená, aby nemuseli sa sami ponúkať, ako to malo miesto v minulosti. Náš folklór Spiša a Oravy je krásny, má bohaté tradície, ale nakoľko náš goralský folklór jestvuje, náš slovenský známká. Tak ako ked by ho niekto držal v zamknutej debne. Je nutné, aby sme urobili všetko, aby sme ho predvádzali...

FRANTIŠEK KOLKOVIČ Z KROSCIENKA

...To že jestvuje klub učiteľov alebo výtvarníkov ešte nič nerieši. My výtvarníci jestvujeme aj bez neho. Ale to že jestvujeme malo by sa viacej všímať, tak aby boli vypočuté naše problémy, aby sme boli podporení v našej práci. A to je dôle-

žité... Mám tu na mysli podporenie v širokom toho slova zmysle, od dobrého slova po hmotnú pomoc... Doteraz naše umenie je ešte v plienkach a vznik klubu alebo iného mecenáša tohto druhu bol by veľmi žiadúci. Neboli by sme osamotení a neboli by sme roztriatešení. Mohli by sme prostredníctvom nášeho umenia, maliarstva, výtvarníctva i iného stretnať sa s krajanmi Slovákm i Čechmi. V našich klubovníach mohli by byť organizované prehliadky našich prác a to bola by nejaká konkrétna činnosť, ktorej ukážky vidíme pri vchode do tejto miestnosti. Domnievam sa tiež, že sú ešte umelci z radosť našej menšiny, o ktorých nevieeme. Bolo by ich treba najiť a spolu s nimi siahnúť do prameňov starej, zanikajúcej Ľudovej kultúry. Vieme, že voľákedy na Orave maľovalo sa na skle, čo bolo svojráznym druhom Ľudového umenia. Dnes také exponáty môžme najiť voľakde v etnografických múzeach alebo po domoch. Uvádzam to len ako príklad, že pre nás umelcov je tu pole pôsobnosti...

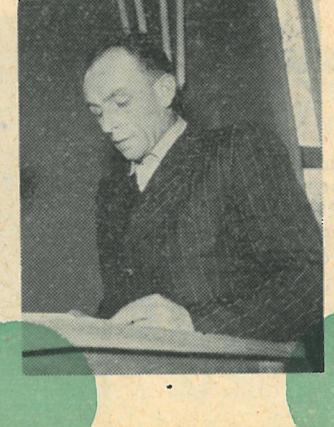
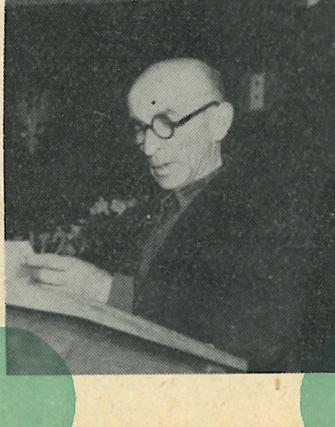
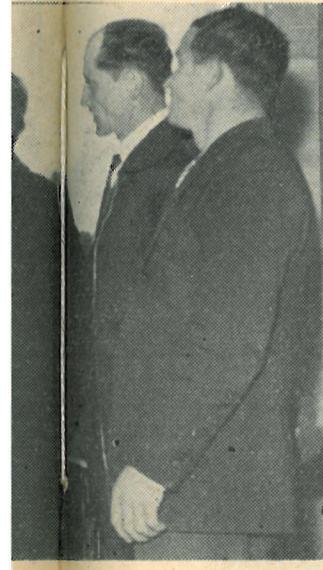
MAGDALENA KURANEKOVÁ Z ZUBRZYCE DOLNEJ

...Prosíme ÚV a zainteresované inštitúcie o pomoc, aby sme mohli zorganizovať vlastnú klubovňu, takú aké sú po iných dedinkách. Chceli by sme tiež, aby k nám zavítal kultúrny inštruktor a pomohol nám v organizovaní divadelného a speváckeho súboru. Máme chut' do práce, potrebujeme len odbornú pomoc a podmienky pre rozvíjanie kultúrneho života. Počítame na tú pomoc...

AUGUSTYN BRYJA Z ŁAPSZ WYŻNYCH

...V referáte sa hovorilo o väčšej pozornosti, ktorá mala by byť venovaná kultúrnym záležitosťiam, rozvoji súborov. Tieto slová mali by sme podčiarknúť hrubou čiarou, aby novozvolený Ústredný výbor, stále si pamätal na toto. Tvrídíme, že na našich dedinkách divadelné krúžky majú možnosti rozvoja ak im zabezpečíme patričné podmienky. Súbory sú dobrou a správnou cestou rozvoja a výchovávania našej mládeže, ktorá opu-

DE

JÓZEF GRUSZKA

viceriaditeľ Departamentu všeobecnevzdelávacího školstva v Ministerstve osvety

ABY SA DIEŤA MOHLO UČIŤ

Diskusný príspevok na III. sjazde CsKS

Úvodom chcel by som srdečne poďakovať všetkým kolegyniam a kollegom učiteľom, za veľký vklad verejnej práce v rozvíjani kultúrno-osvetového života na území Spiša a Oravy. Tak v referáte, ako aj v diskusii správne veľa miesta bolo venované osvetovým otázkam. Problém výučby i výchovávania dieťaťa v škole zaujíma dnes každého občana, činiteľa i rodičov. Je to úplne pochopiteľné a preto všetky záležitosti týkajúce sa práce školy musia byť osvetovými orgánmi zaznamenané a analyzované vo svetle kritických poznámok, ktoré obsahol referát, ako aj prejav jednotlivých diskutantov. Niektoré poznamky týkali sa záležitostí základného charakteru, iné podrobnejších.

Chcel by som zaujať postoj a poukázať na možnosti riešenia rady fažkosti a starosti, ktoré súdruhovia prihlasovali v priebehu sjazdu.

Domnievam sa, že o fažkostach tý-

kajúcich sa práce školy nemôžeme uvažovať bez prihliadnutia k situácii v akej sa súčasne nachádza naše školstvo po zavedení ôsmej triedy základnej školy. Je známe, že radu rokov sme sa intenzívne pripravovali na vytvorenie patričných hmotných, kádrových i programových podmienok pre zabezpečenie školskej reformy. Tieto prípravy a práce s nimi spojené postavili pred školami a osvetovými organizmi radu dôležitých problémov na riešenie, z ktorých nie všetky boli dodnes kladne vyriešené. Mnohé tieto fažkosti týkajú sa aj školstva so slovenským vyučovacím jazykom. Prvá záležitosť týka sa kvalifikácií učiteľov. Súdruhovia upozorňovali tu, že čast učiteľov, ktorí vyučujú slovenčinu neovládajú ju dostatočne a navrhovali v súvislosti s tým, aby na týchto miestach boli zamestnaní absolventi všeobecnevzdelávacího lýcea z Jabolonky.

Na tomto mieste chcel by som vysvetliť, že pri zamestnavaní učiteľov v osemtriidenej škole zo slovenským vyučovacím jazykom je nutné mať na zreteľni znalosti slovenčiny týchto učiteľov, ale aj ich špecializáciu v predmetoch, nakoľko nové programy už od V. triedy vyžadujú si učiteľa odborníka vo všetkých vyučovanych predmetoch. Z tohto zorného uhlia situácia na území Spiša a Oravy je lepšia ako na území celej krajiny a krakovského vojvodstva (celostátny priemer učiteľov s dodatočnými kvalifikáciami činí asi 50% a na území Spiša a Oravy 60%). Samozrejme toto nevylučuje možnosti a potreby takého výberu učiteľských kádrov, aby učiteľ odborník reprezentoval tiež, podľa možnosti najvyššiu úroveň znalosti slovenského jazyka. Osvetové orgány v Nowom Targu budú to mať na zreteľi a v súhlase s platnými predpismi, budú sa snažiť aby splnili vaše

návrhy. Je nutné, aby v tej záležnosti Spoločnosť bola v stálom styku s Oddelením osvety v Nowom Targu.

Chcel by sme tiež, aby práca doplnovania kvalifikácií učiteľov slovenčiny bola na čo najvyššej úrovni. Metodická sekcia jazyka slovenského prevádzka v tejto oblasti radu konferencií s týmito učiteľmi. Tento rok počas prázdnín, bude pre učiteľov slovenského jazyka zorganizovaný kurz na Slovensku.

Vo veci vyučovania dejín svojej vlasti a učebníc, chcel by som označiť, že bol spracovaný program vyučovania elementov dejín Československa, ktorý bude realizovaný v priebehu vyučovania dejín Poľska a všeobecných dejín.

V oblasti nových učebníc, prispôsobených reformovanemu školskému programu, situácia sa stvára dosť priaživo. Sú v používaní: učebnice aritmetiky pre prvú, druhú, tretiu a štvrtú triedu, matematiky pre piatu, šiestu triedu, zemepisu pre piatu a šiestu triedu, prírodotisu pre piatu a vytlačené: čítanka pre 2. triedu, tretiu a štvrtú, ako aj výňatky z literatúry pre 8. triedu. Predvída sa tiež možnosť vydania skriptov v slovenčine.

Najdiskutovanejšou a najviac zdôrazňovanou záležitosťou mnohých prejavov bol návrh zavedenia povinného vyučovania slovenčiny pre slovenské deti. Na tomto mieste chcel by som vysvetliť, že k tomuto návrhu osvetové orgány nemôžu prihliadnuť. Lebo v súhlase s demokratickými zásadami našej osvetovej politiky, zavedenie povinnej výučby znamenalo by narušenie občianskych práv. Chceme, aby každy občan slovenskej národnosti sám o tomto rozhodoval. Povinnosťou osvetových organov je zabezpečenie patričných podmienok, aby sa dieťa

mohlo učiť v škole so slovenským vyučovacím jazykom alebo v škole, kde sa vyučuje slovenčina ako nepovinný predmet, v súhlase so želaním rodičov alebo opatrovníkov. Samozrejme záleží nám na tom, aby každý rodič mal úplnu slobodu a vedomie rozhodovania v tejto záležitosti. Budeme sa rozhodne stavať proti každému pokusu nátlaku na rodičov. Názdávam sa tiež, že pre zaručenie patričného výchovného ovzdušia v škole a medzi menšinou, je potrebňa užšia spolupráca školy s domovom a domova so školou ako doteraz. Účasť všetkých rodičov na práciach rodičovského združenia, úzke spojenie tohto združenia s vedením školy a učiteľmi, určite dovolí, aby boli odstránené mnohé väčšie i drobné, ale nepríjemné školské balačky. Vytvoriť správne a priažnivé výchovné ovzdušie pre dieťa v škole i doma. Na území národnostne miesanom spolupráca rodičov so školou je mimoriadne potrebná.

Súdruhovia, odporúčate, aby pri skúškach dospelosti i pri prijímacích skúškach do všeobecne-vzdelávaceho lýcea v Jablonke bol prítomný predstaviteľ Spoločnosti. Vidím účelnosť tohto návrhu pri rozhodovaní o prijati do lýcea. Avšak nevidím možnosť účasti pri skúškach. Lebo predpisy týkajúce sa prijímacích skúšok i skúšok dospelosti totiž nepredvídajú. Niekoľko zo Spoločnosti sa stažoval na nedostatok povinnej četby v slovenčine. Podľa informácií, ktoré máme vplyvá, že nie sú žiadne prekážky, aby sa tento návrh nedal riešiť cez dozávanie patričných literárnych pozícii z Československa. Navrhujem, aby sa postup vzbavenia tejto záležitosti vybavil v Oddelení osvety v Nowom Targu. Podľa mojej mienky je tiež nutné zabezpečenie všetkým miestnym žiakom lýcea v Jablonke, ktorí to potrebuju, ubytovania v internáte.

Z DISKUSIE NA III. SJAZDE

(pokračovanie)

stila školské lavičky... Požiadavky v tejto oblasti — aby v každej dedinke bola klubovňa, aby boli patrične vybavené a — čo je dôležité — v zime vykúrené. Ďalej, aby vedúci našich súborov mali možnosti stále si dopĺňovať svoje vedomosti. A konečne, aby bolo zabezpečené dostatočné množstvo patričného reportéra. Je tiež treba samozrejme, vytvoriť všetkým súborom široké možnosti predvádzania svojich výsledkov, hlavne cestou organizovania prehliadok ich tvorivosti. Len keď budeme takto široko pôsobiť budú o nás vedieť že jestvujeme, len vtedy budeme môcť pôsobiť. To si vyžaduje zabezpečenie patričných prostriedkov. Veľmi správny je návrh obsiahnutý v referáte, aby na Spiši a Orave boli zorganizované vzorne klubovne. A to nielen pre naše vlastné potreby, ale tiež pre poľských i zahraničných turistov, ktorí masovo navštievujú naše územie. Ako vidíme veľa práce a mnohé úlohy čakajú kolektívov nového UV a tiež aj nás všetkých.

BRONISLAV KNAPČÍK Z MIKOŁOWA

V minulej kadencii naša práca pohla sa dopredu, najmä čo sa týka kultúrnej činnosti... Naši krajania pracujú radi a zvlášť obľubujú činnosť tohto druha. Avšak veľmi často sa stretávame s jazykovými fažkostami v našich súboroch. Preto ak by sme prestali pracovať nad slovenčinou, bolo by ešte horšie. Tým viac, že rastie nové, mladé pokolenie, ktoré ako vyplýva zo štatistiky, ktorú sme počuli na sjazde, nenadobúda jazykovú znalosť v škole. Preto každý nás kultúrny činiteľ bude z roka na rok stretnať stále väčšie fažkosti, najmä preto, že chceme našu kultúrnu činnosť prevádzkať v našom národnom jazyku...

KAROL MATONOG Z LIPNICE MAĽEJ

...Keď mám vratieť o kultúrnej práci v našej obci, hambím sa. Skoro nijaka neexistuje. Nepomáha v rozvoji tejto práce Obecný národný výbor, ktorý myslí „mal by sa touto záležitosťou zaoberať. Sú podmienky pre prácu? Je v našej obci dom, v ktorom bol obchod a tam dalo by sa prenajat ízbu na klubovnu. Snad Okresný národný výbor a naša Spoločnosť nám v tom pomôžu...

O ŠKOLSKÝCH ZÁLEŽITOSTIACH

HERMÍNA KOVALÍKOVÁ Z PODWILKA

... Chcela by som povedať pári slov o našej škole v Podwilku. Tažko sa v nej pracuje učiteľom i deťom. Učia sa v 5 prenajatých izbách, je to veľmi fažko. Ked' je zima a prší tie deťi musia behať z domu do domu, z hodiny na hodinu. Veľmi by sme chceli mať novú školu v našej obci. Máme už trochu peňaží a občania budú rádi pracovať brigádnicky. Prosím predstaviteľov patričných or-

gánov, ktorí sú tu na našom sjazde, aby nám pomohli v stavbe novej školy...

JOZEF ŚWIĘTEK Z PIEKIELNIKA

...U nás stále menej detí navštěvuje školu so slovenským vyučovacím jazykom. Je možné, že keď by na tomto teréne boli vedúcimi škôl a vyučovali učiteľia, ktorí dobre poznajú slovenčinu, ako odborníci zmenili by situáciu na lepšie. Podám taký prípad z Piekielnika... Na schôdzi rodičovského združenia jeden z učiteľov vysvetľoval rodičom, že keď diefa navštěvuje slovenskú školu má fažkosti lebo musí sa učiť napr. dva jazyky. A že, aby sa uľahčilo deťom je zahodno prepísat ich do poľskej školy. Podľa mňa taká argumentácia nie je ani správna ani zdôvodnená. Bolo by lepšie spoločné sily venovať na zlepšenie podmienok vyučovania pre všetkých, lebo v Piekielniku tieto podmienky nie sú najlepšie.

MICHAL NEUPAUER Z NIEDZICY

...Len pári slov o školstve. Nazdávam sa, že je fažko správne vyučovať slovenčinu na škole, keď je nedostatok učebníc. Učiteľ, ktorý absolvoval len kurz slovenčiny nemôže si poradiť v tejto situácii. Je nutné, aby učiteľmi boli absolventi slovenského lýcea v Jablonke, ktorí majú pedagogické vzdelanie, čo však neznamená, že školy nemajú mať učebnice. Máme v našej obci školu, ktorú, sme vyučovali svojpomocne za výdatnej pomoci ľudového štátu. Chceme, aby sa v tejto škole naše deti učili materinského jazyka čo najlepšie...

JOZEF OMÝLAK Z CHÝZNÉHO

...V našej obci veľa sa urobilo svojpomocne. Teraz budujeme hasičskú remizu. Ceníme si tiež vekú pomoc štátu na rozvoj rolnictva. Len nás trápi školstvo. Naša dedinka počíta 240 čísel, obýva ju väčšina Slovákov. Ale deťi len z jednej polovice dediny majú možnosť učiť sa slovenčinu, z druhej polovice takúto možnosť nemajú. Neviem prečo? V mene zainteresovaných rodičov kladiem túto otázku... Dúfam, že patričné orgány budú sa zaoberať týmto faktom a pomôžu vybaviť tú záležitosť pre obec, ktorá vyniká v brigádnických práciach.

O HOSPODÁRSKÝCH ZÁLEŽITOSTIACH

ALOJZ SPERLÁK Z JABLONKY

...Orava sa zmenila. Zmizla nezamestnanosť, hľadanie práce v cudzine napr. v Amerike, kam sa voľkedy masovo cestovalo. Mládež už nesíuží boháčom za mizerných párov grošov, často len za ošatenie. Dnes mládež má celkom iné, dobré podmienky, a nie také aké sme mali my, starší. Je dobre oblečená, má prácu a možnosť postupu v práci. Iné zmeny?... Napríklad Oravu pretína hústá sieť autobusov a ľudia nemusia ako voľkedy

chodíť pešky. Boli vybudované školy, elektrifikovaných bolo sedem obcí; Lipnica Mała, Piekielnik, Podšarie, Harkabuz a Podszkle čakajú ešte na elektrifikáciu a bolo by dobre ak by nemuseli čakať dlho... V rámci svojpomoci občania budujú mosty a cesty. Jedným slovom Orava sa rozvíja. Ale zároveň s týmto rozvojom stúpajú požiadavky. Najpilnejšou je rýchla stavba priemysleneho podniku na Orave, ktorý by dal zamestnanie ešte istemu nadmeru pracovných sil.

JOZEF WACŁAWIAK Z PODSZKLA

... Chcel by som vás oboznámiť s tým, čo sme urobili v našej obci. U nás bola vybudovaná, ako jedna z prvých, škola na Orave. Na jej výstavbu dali sme veľa práce i prostriedkov. Už dva roky detí sa učia v novej škole. V letnom období je v škole rekreačné stredisko. Naša dedina sa tiež rozbuďovala. Spolu s obyvateľmi Piekielnika budujeme teraz novú cestu. Tento rok každý privezol už 10 metrákov kameňa na cestu. Teraz čakáme na stroj — drtič. Chceme si ešte vybudovať hasičskú remizu, ale zatiaľ nemáme pozemok. Jeden gazda chce dať pozemok, ale cestou výmeny. Počítame, že Okresný národný výbor pomôže nám v tejto výmene. Poslednou boľáčkou je nedostatok elektrifikacie, čakame na ňu ako na jarný dásť...

O ŽIVOTE

FRANTIŠEK BEDNARCIK Z NOWEJ BIAŁEJ

... V našej diskusii musíme tiež povedať niekoľko slov o našom časopise Život, ktorý je orgánom Spoločnosti. Udržanie a rozvoj tohto časopisu je pre nás najdôležitejšou záležitosťou. Udrží sa určite, to nevzbudzuje pohyblosť, ale rozvoj si vyzaduje zväčšenie obsahu na 16 stránok. Lebo čitatelia sa dožadujú pošírenia zaujímavých stálych kútkov ako: pre ženy, mládežníckych článkov a tiež zväčšenia literárnych pozícii... Dávam návrh, aby sa každoročne vydával knižný kalendár pre našu menšinu... Slováci v minulosti nemali svoj úradný jazyk. Stúr a Bernolák volali: „Slováci píšte a čítajte slovenský!“ Toto heslo nebolo pre grófov ale pre ľud, ktorý pestoval našu krásnu reč. Musíme si to ceniť, že aj my tu dnes máme podmienky pre pestovanie našej maternej reči...

Dôležitým činiteľom toho je Život.

MĽADÝM MĽADŠÍM NAJMLADŠÍM MĽADÝM MĽADŠÍM NEJMLADŠÍM

AKO SA SPRÁVAT NA ULICI (IV)

Ulicu nevyužívame na dlhé rozhovory. Nie je správne zastaviť sa uprostred cesty a rozprávať sa. Zajdime v takom prípade na tiché miesto, kde nikomu nebudem zavadzať. Nie je pekné, ak sa na ulici s niekým veľmi srdčne zvitame, ale ešte horšie je, keď si tam viac alebo menej hlasným spôsobom vymieňame rozdielne názory.

Keď stretneme známeho a chceme s ním prehovoriť niekoľko slov, platí pravidlo, že muž nemá začať rozhovor so ženou, mladší so starším, podriadený s nadriadeným. Len v súrnych a dôležitých prípadoch môžeme od tejto zásady upustiť, je však správne, aby sme boli čo najstručnejší. Záleží potom na oslovenom, či chce rozhovor predĺžiť alebo nie. Zastaviť niekoho na ulici, keď vidíme, že sa ponáhla, alebo že si neželá zhovárať sa, je neslušné. V odôvodnených prípadoch, keď sa veľmi ponahľame, môžeme požiadať o prepáčenie, že v rozhovore budeme pokračovať na inom mieste, alebo pri inej príležitosti. Blahoželať si môžu na ulici len veľmi dobrí známi. Väčšinou treba takéto blahoželanie ešte opakovať v primeranej forme a na vhodnom mieste.

Keď ideme večer zo zábavy alebo z návštavy, je vhodné, ak muž ponúkne žene sprievod. Vyčkáme, kým žena otvorí bránu a rozlúčime sa. Ak ženu odvezieme domov autom, tiež vyčkáme, kým otvorí bránu, a len potom ideme d'alej. Slušný muž sa pri takejto príležitosti vystríha všetkého, čo by mohlo narušiť dobrú povest odprevadznej ženy.

Nedá sa jednoznačne odpovedať na otázku, či sa môže na ulici fajčiť. Fajčenie je už natoľko vžité, že to nemožno považovať za neslušné, i keď sme predsa toho názoru, že by sa na ulici nemuselo fajčiť. Nie je však slušné, keď muž fajčí na ulici v spoločnosti žien. Nevkusné je na ulici jest', pískať alebo spievať. Ani špekáčky, kurikucu či nanuk nie je správne jesť idúcky na ulici. Vtedy je lepšie utiahnuť sa do nerušeného kúta a až keď sme dojedli, pokračovať v ceste.

Pokrikovať z jednej strany ulice na druhú je neslušné. Ani prstom alebo iným predmetom na nikoho neukazujeme. Učme tomu aj deti.

Takto — v trojici — chodievali kôň, vlk a líška do hory najesť sa. Prikvita zima a všetci boli hladní. I rozhodli sa, že zjedia najmladšieho spomedzi seba. Opýtali sa líšky:

— Kedy si sa narodila? — Líška na to: — Keď bol nový mesiac.

Potom sa opýtali vlka:

DETI, POČUVAJTE...
KOŇ, VLK A LÍŠKA

— Kedy si sa ty narodil? — Vlk na to: — Keď sa líška narodila, ja som už bol vlčaťom.

Opýtali sa koňa a ten hovorí:

— Neviem, kedy som sa narodil, ale pozrite sa na moje kopyto. Tam mi to napísali moji rodičia.

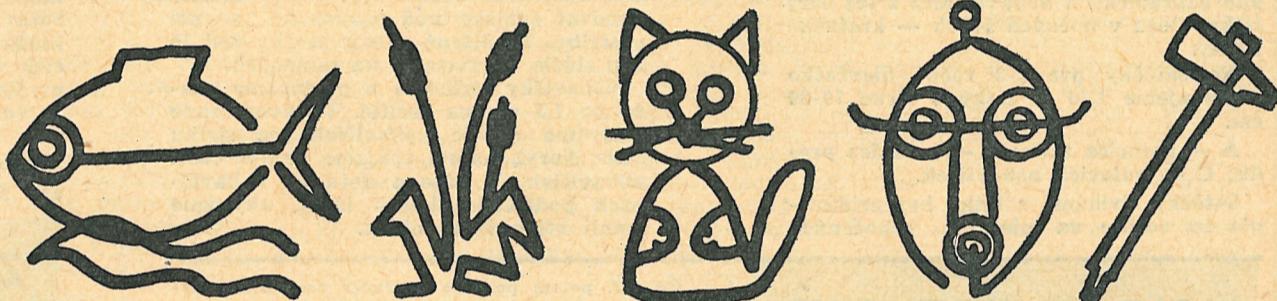
Vlk hovorí líške:

— Pozriže sa na kopyto, koľko má rokov. — Líška sa však vyhovorila, že nevie čítať. A tak sa zohol vlk a začal si prezerať kopyto. Vtom kôň kopol kopytom a vlka zabil. Chytrá líška povedala:

— Ďakujem vám, milí rodičia, že ste ma neposielali do školy.

— vvk —

♦ AKO UROBÍME ♦ AKO UROBÍME ♦ AKO UROBÍME ♦

OZDOBY Z DRÔTU

Pri troche šikovnosti si môžete z drôtu (medeného) vyrobiť vekusný a moderný doplnok do izby. K výrobe potrebujete medený drôt 2 — 3 mm, klieše, ktorími budete drôt strihať a tvarovať, cín, elektrickú spájkovačku a šikovné ruky. Tvar, ktorý si chcete vyrobiť, si nakreslite na tvrdý papier v merítke 1:1. Potom vyravnajte, očistite (šmirgľom) a nastrihajte drôty potrebnej dĺžky, ktoré potom zohnite podľa nákresu. Ak máte tak-

to hotové všetky časti, miesta, ktoré budete spájať, dôkladne očistite a zospájkujte. Teraz, keď máte už jednotlivé časti pospájané v konečnom tvaru, odmaste ho vatou, namočenou v acetóne. Po dôkladnom odmastení natrite hotový výrobok čiernom acetónovou farbou. Na obrázkoch vidíte niekoľko námetov: bojové masky, ryby, rákos a mačiatko. Vôbec sa však nemusíte pridŕžať týchto námetov a pri výrobe môžete bohatô uplatniť svoju fantáziu...

K. TÓTH

PŘÍPAD NA ROZLÚSTENIE

NÁHRDELNÍK

Na dovolenke v horskej chatre inšpektor Werner jedával za šesťmiestnym stolom. V ten deň večeraj so skupinou mladých ľudí, v ktorej bola jedna žena a štyria muži. Žena sa volala Anita. Dvaja muži Karol a Roger, mali na sebe lyžiarsky úbor, Felix a Adam športový oblek, pričom Felix mal vlnenú kockovanú kravatu a Adam páskovanú a s ostrými farbami. Diskutovali, či je vhodné ísť v takomto oblečení na tanec, a dohodli sa, že pôjdú tak, ako sú. Anita povedala, že sa preobleče, vezme si cenný náhrdelník, ktorý má v kufri. Po večeri muži odišli. Anita sa ešte chvíľu rozprávala s inšpektorm, potom sa odíšla preobliecť. O chvíľu vbehla do jedálne s krikom, že jej ukradli náhrdelník.

Inšpektor začal pátranie. Chyžná povedala, že v kritickom čase videla muža, ako odchádzal z Anitinej izby. Tvár mu nevidela, ale určite mal oblek.

Ked ju zbadal, otočil sa, začal bežat po chodbe a cez okno vyskočil na dvor. Hned potom príšla Anita, ktorá len čo vošla do izby — začala kričať.

Podozriví boli Adam a Felix. Po už výpovede chyžnej. Inšpektor sa na oboch pozrel a spýtal sa Adama:

— Kde ste stratili gombík na košeli, druhý zhora? Nie azda vtedy, keď ste sa pretískali cez okno?

— A e nie, gombík mi nechýba. len sa mi odopol, — povedal Adam, nervozne si zapínajúc gombík.

— A vy? — obrátil sa inšpektor k Felixovi. — Nechýba vám gombík?

— Ani jeden, — povedal Felix, zdvihol kravatu a prezrel si normálne zapnutú košelu.

— Viem už, ktorý z vás je zloděj,

— povedal inšpektor.

Koho upozdrozíval?

Rozlúštenie hľadajte v čísle.

PRI PRÍLEŽITOSTI MEDZINÁRODNÉHO DŇA DETÍ VŠETKÝM NAŠIM MALÝM ČITATELOM ŽELÁME DOBRÉ ZNÁMKY V ŠKOLE A VESELE PRÁZDNINY

Redakcia

RIEŠENIE

Správne riešenie z č. 5/67:
Umiestnenie hľadaného predmetu — člapky, vidieť na obrázku. Odmeny vylosovali: Eugeniusz Kuchajda, Chyžne 262, Monika Molitoris, Nowy Targ, ul. B. Wstydliego 14, Kudiacz Zofia, Nowy Targ, ul. B. Wstydliego 14.

NÁŠ KVÍZ

KOMU SA ZDÓVERÍM

Hu dba K. ELBERT

Text: Vit ILEK

SLOW-FOX

Ach, ko-mu to roz-po-viem, ko-mu sa zdô-ve-rím, že
vznášam sa po-nad zem, ci-tim sa pá-pe-rím, le-tím
po-nad rie-ky klú-kam a pes-nič-ku nú-kam vtákom, stromom,
pro-to ko-mu chcem. To div-né byť mô-že
snád, že som tým pá-pe-rím, no ne-smie-te sa mi
smiať, keď sa vám zdô-ve-rím: vprostred iz-by ma-lý
stôl, na ňom vá-za gla-di-ól, keď na ne sa po-zé-
rám, tak šašná som, ved' mohol ich po-slat'
k nám je-di-ne On! Ach, 499

© Panton, Praha—Bratislava, 1966

DOBRODRUŽSTVÁ KAPITÁNA FIBBERA (IV)

PODLÁ POVIEDKY A. NEKRASOVA KRESLÍ E. GOROCHOV

Ked „Umph“ zakotvila vo fjorde, kapitán Fibber a námorník Crow sa vybrali na prechádzku do lesa. No lesný požiar ich zahнал späť na jachtu. Aké bolo ich prekvapenie, keď zistili, že sa ich posádka zveľadila o veveřičky, ktoré sa na jachtu uchýlili pred požiarom.

„Nedalo sa nič robiť,“ pokračoval kapitán Fibber. „Plávali sme ďalej s týmto nepríjemným nákladom na palube. Ešte k tomu všetkému ma rozbolel môj derávý Zub. Práve som si chcel vziať kúsok vaty, keď som v slúchadiach začul S.O.S. V tom nás mohutná vlna šmarila tak prudko, že sa prijímač rozbil o stenu.

V prvom momente — pravda len na chvíľu — som bol celý bez seba. Ktosi bol v núdzi a potreboval rýchlu pomoc. Ale kto? A opäť ma strašne rozbolel ten Zub. Vtedy som dostal nápad: bez rozmyšľania som vpichol koniec antény do derávenceho zuba. Boleslo to ukrutne, no cieľ som dosiahol. Opäť som počul S.O.S.

Ukázalo sa, že jachta, ktorá volala o pomoc, bola nárska. Po polhodinovom hľadaní sme zbadali signály dvoch reflektívov. Lenže ako ich zachrániť, keď vlny boli také obrovské, že obe naše lode boli proti nim len orechovými škrupinkami,

(POKRAČOVANIE)

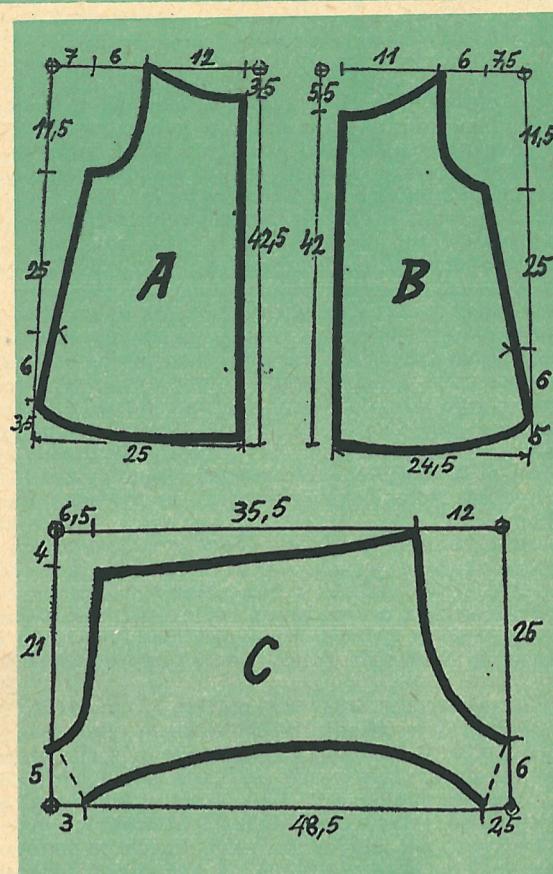
PRE TVOJE DIĘTA

Satočky pre letné horúčavy mali byť rukávky, vzdušné a z pracej látky. Model šatôčiek s ramienkami, ktorý pripravíme, z vyzorkovaného píké lamovaného farebnými stužkami môžete urobiť ako supravičku s nohavičkami z tej istej látky. Dolu v bočných švoch — kratučké strihy.

Na šatôčky pre 2-3 ročné dievčatko potrebujeme 1,70 m látky v šírke 70-90 cm.

A — polovica zadu; B — polovica predu; C — polovica nohavičiek.

Satočky stiaháme z látky bez pridávania na zoštie na miestach označených

NA HORÚCE DNI

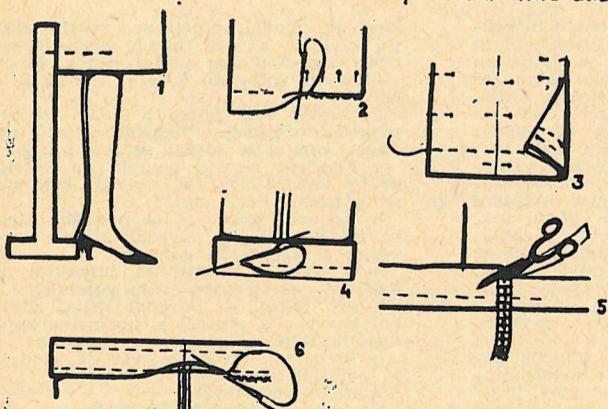
na strihu prerušovanými čiarami, ale v bokoch musíte pridať po 2,5 cm. Predovšetkým lemuješ stužkou dolné okraje predu a zadu šatôčiek spolu s výstrihom (do miesta označeného na strihu X) a potom zošívame bočné švy. Teraz musíte lemovat šatôčky pod pazuchami a pri výstrihu. Predĺžené okraje stužky (asi 15 cm) slúžia na viazanie na ramenách.

Nohavičky stiahame a pridávame všeobecne po 1,5 cm na zoštie. V prvom rade zošívame okraje nohavičiek (na strihu biele čiary), potom spájame obidve časti nohavičiek. V pásu a dolu na nohavičkach podšívame kúsok látky, aby sme mohli vziať gumičku.

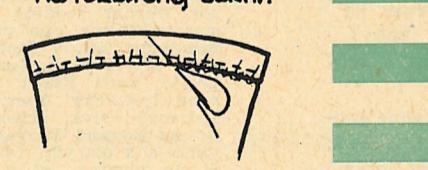
ciu niť, potom pozorne vyhľadajte cez vlhkú handru starý záhyb. Preložte látku podľa vyhľadanej čiary a prestehujte okraj. Zbytočne širokú záložku odstráňte v rovnakej výške, ktorú vyznačíte pomocou centimetra a kriedy. Nový okraj taktiež pristehujeme a podľa hrúbky látky ho budeme preložiť alebo prištieť dutým stehom. Nakoniec vytiahnite stehy a novú dĺžku naparte rukou cez vlhkú handru.

Dutý alebo skrytý steh — zapichneme z rubu do okraja, ktorý si odrhnieme. Látku ziahka pričítame za jednu alebo dve nite a zapichneme znova do okraja. Sijeme rukou a voľne, aby sa stehy na líc nevysznačili. Ak chcete skracovať do kruhu strihanú alebo rozšírenú sukňu, musíte po vyznačení novej dĺžky okraj látky mierne stiahnuť, zvisle umiestenými špendlíkmi ho upevníte a nakoniec prištieť križkovým stehom.

Spracovanie dĺžky

Spracovanie dĺžky na rozšírennej sukni.

Spracovanie rozparku na sukni

ODPOVEDAME

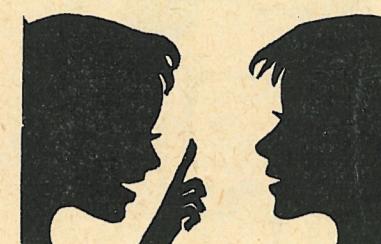
Anna z Oravy sa pýta čo je to temienko, a kedy by malo zarastnúť pri správne sa rozvíjajúcim diefati.

Nemluvňa sa rodí s neúplne zrastnutými švami lebky. Má to veľký význam počas pôrodu, lebo kosti môžu zachádzať jedna na druhu, vďaka čomu zmenšujú sa rozmerы hlavičky a prechod cez rodilinu je uľačený. Ak niekedy hlavička novorodeniatka ma nepravidelný tvar je to práve preto, že počas pôrodu prispôsobila sa rodilinám matky. Neforená hlavička novorodeniatka nemala by vzbudzovať v matke žiadne obavy, nakoľko v prie-

behu niekoľkých mesiacov tieto zmeny úplne zanikajú.

Čo je to temienko? Na mieste, kde švy lebénnych kostí sa so sebou stretávajú, ostavajú otvory, ktoré menujeme temienkami. Sú pokryté mäkkou blanou, ktorú rukou môžete pri dotykani vycítiť. Veľke temienko nachádza sa medzi kostou čela a kostmi temena. Malé temienko tvaru trojuholníka nachádza sa vzadu hlavy medzi temennými kostami a potylicou. Je to tak zvané potyličné temienko, ktoré najčastejšie počas pôrodu je už zarastené, ale zarastá veľmi rýchle, už v prvých týždňoch života. Temeno veľké zasa zmenšuje sa úmerne a celkom malo by zarastnúť vo veku asi 18. mesiacov. Stáva sa však, že dlhší čas temeno nezarastá, čo sa stáva najmä u detí nemocných na krvicu. Aby sa tomu predbeholo, lekár v poradni predpisuje diefatu vitamín D.

JEDNA DRUHEJ RIEKLA

Diefa, dokonca ľahko a vzdušne oblečené, v období horúčavy sa potí a unavuje. Práve preto najmä v tom období každodenné kúpanie diefatu je nutné. Dovolí malému teličku odpocíniť, oddychnúť a osviežiť, najmä ak je tento kúpel o 1 alebo 2 stupne chladnejší ako obvyklé.

nápojov. Ak sa spotíte je dobré, keď vypijete pohár horúceho čaju. Detom dávame pohár čerstvo prevárenej, ochladenej vody.

Dokonca aj v tých najlepších topánkach keď je teplo nohy sú náchylné na potenie a odparenie. Preto radíme, aby ste rozhorúčené, unavené chodidlá namočili do teplej vody, do ktorej pridáte kuchynskú soľ (hrst soli na lavór vody). Po takom kúpeli je dobré votriel do chodidel trochu krému, a pred obutím topánok nasypať do týchto trochu talku.

Slnko, vietor, slaná morská voda — veľmi škodia vlasom, najmä suchým a utrápeným farbením a trvalou. Preto musíte chrániť svoje vlasy pred slnkom šatkou. Avšak keď slnko zapadne, na večernej prechádzke doprajme vlasom vzduch. Pre suché vlasy odporúčame regeneračný krém na vlasy Kapilofil.

Cervenú kožu po nadmernom opaľovaní musíte natrieť čerstvým tvarohom alebo postrúhanými surovými zemiakmi. Väčšie popáleniny hojí mast Linomag. Tažie poľaeniny, ktoré sprevádzajú bolesti hlavy, zimnice a konča horúčka, mal by uviereť lekár.

Z DOMÁCEHO HRNCA

TOPÁNKY z jasnej kože z času na čas umývame roztokom surového mlieka (2 lyžičky) a terpentínu (1 lyžička). Keď koža vyschnie, natrieme na tenkou vrstvou pastu a leštme.

LAKOVÉ topánky nekefujeme, len utierame blato vlhkou handričkou. Tak isto keď topánky pastujeme, nikdy nepoužívame kefkú, len flanelovú handričku. Z času na času je dobré, ak lakové topánky natrieme žltkom alebo bledlým olejom. Týmto spôsobom konzervujeme kožu.

SEMIŠOVÉ topánky čistíme hubou z porovatej gumy. Ak semiš je veľmi špinavý, môžeme ho vycistiť hubou namočenou do vody s čipkou.

MED vyperieme vo vlažnom roztoku vody so sódom.

NAKOLKO MOLE mimoriadne útočia na zašpinené a prepotené látky, preto odev, ktorý chceme uschovať musíme starostivo vyprať, alebo vyprásiť a vycistiť. Skrine alebo kufre, v ktorých uchovávame zimné odevy, radíme aby ste vyliezli dvoma vrstvami sviežich novín, medzi ktoré nasypeme prásakový Azotox. Ale aj najlepšie zabezpečené odevy musíte z času na čas vyklopať a vyvetrať niekoľko hodín na čerstvom vzduchu, lebo mole majú radi tmavé a tiché miestečka, do ktorých nemajú prístup vzduch a svetlo.

ABY NAŠE NOHY BOLI ZDRAVÉ

1. Najmenej raz denne treba nohy umývať mydlom vo vlažnej vode a večer 5-10 minút kúpať vo vode s prísadou rôznych osviežujúcich solí.

2. Po kúpeli treba nohy riadne osušíť, pokožku nôh keď je citlivá, natrieť vhodným krémom.

3. Po kúpeli treba rukou masírovať uvoľnené svalstvo. Masáž možno previesť trením nohy o nohu alebo rukami, prípadne ostrejšou kefkou, a to od prstov smerom k srdcu.

4. Pri odpočinku, ale aj v pracovnej prestávke treba dať nohy do zvýšenej polohy na 2-3 minuty viac ráz denne, čím sa docieli odplavenie škodlivých látok a umožní správnu cirkuláciu okysličenej krví.

5. Cez deň sa treba viac ráz prezúvať.

6. Volí vždy vhodnú obuv, podľa účelu. Preto máme rozložiť obuv na vychádzkovú, športovú, domácu a spoločenskú, ktorá sa veľmi často a nesprávne používa súčasne ako obuv pracovnú a vychádzkovú.

7. V topánkach treba vždy nosiť pančuchy alebo ponožky. Najlepšie vyhovujú vlnené, lebo z umelých vláken často podporujú zaparovanie a pocit pálenia.

8. V prírode i doma dopriať nohe voľnosť chôdzou na boso, čo je prevenciou proti oslabeniu svalstva a tým aj plochej nohe.

9. Obuv po nosení treba vždy vyvetrať, mokrú riadne vyusuť, aby sa nepodporoval vznik plesňových chorôb.

10. Podľa potreby ošetriť nechty prípadne otlaky.

Kalendár

Slnca		Západ
Východ	3.hod.22.min.	19.hod.46.min.
Mesiaca	3.hod.14.min.	19.hod.59.min.
Nový mesiac 8. júna	1.hod.09.min.	12.hod.22.min.
Druhá štvrt 15. júna	11.hod.15.min.	0.hod.09.min.

Nový mesiac 8. júna

Druhá štvrt 15. júna

Plný mesiac 22. júna

Posledná štvrt 29. júna

P	W	S	C	P	S	N
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

VÝROČIA

1.VI.1933 — Krvavé sedliacké štrajky v južnom Počesku. 3.VI.1965 — Kozmická prechádzka E. Whitea. 6.VI.1930 — nar. J. Kochanowski. 6.VI.1975 — nar. T. Mann. 9.—25.VI.1944 — bitka AL v janovských lesoch, lipských lesoch a Solskom pralese. 14.—19.VI.1963 — kozmický let V. Bykovského a V. Teréškovej. 21.VI.1932 — prepuknutie sedliackého povstania v okr. Lesko. 22.VI.1941 — invázia hitlerovského Nemecka na SSSR. 28.VI.1945 — utvorenie Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej. 29.VI.1936 — sedliacké demonštracie pri Novosielcoch.

HUMOR

Učiteľ sa prechádza medzi lavicami.
„Štefan, prečo vykladaš nohu na lavicu?
„Prosím, pán učiteľ, stratila sa mi guma a preto teraz gumujem opätkom!“

* * *
Učiteľ: „Vysvetlite mi odkiaľ sa berie rosa?“
Celá trieda mlčí, až naraz sa hlásí malý Jožko:
„Zem sa točí tak rýchle, až sa spotí.“

* * *
Janko: „Stará mama, zváčšujú tvoje okuliare alebo zmenšujú?“
Stará mama: „Janíčko, silne zváčšujú.“
Janko: „Tak si ich prosím, odlož, keď mi budeš krájať koláč!“

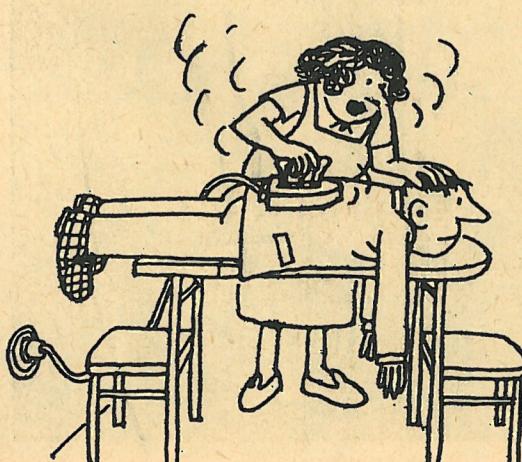
* * *
Učiteľ: Pamäť si chlapče, čo si odnesieš zo školy, to ti nikto nemôže vziať.“
Ziak: „Hej, nemôže! Ja som si odnesol zo školy kriedu a školník nielen mi ju vzal, ale mi dal ešte pár zauch...“

* * *
Učiteľ: „V akej bitke padol švédsky kráľ Gustav Adolf?“
Ziak: „Myslím, že v poslednej!“

* * *
Vodič, ktorý na ulici v dedine zabil sliepku: „Ale tetka, veď už toľko nehrešte, je vám tu sliepku vynahradím.“
Tetka: „Tak teda chodte vajíčka znášat!“
Zaslal Anton Pivočarčík z Kacwina

ROZLÚŠTENIE PRÍPADU NÁHRDELNIK

Zlojedjom bol Adam. Ak si inšpektor mohol všimnúť, že nemá zapnutý druhý gombík zhora, znamená to, že Adam nemal krvavu; dal si ju dolu hned po útekovi, lebo sa bál, že by ho chyžná podľa krikfavej krvavy poznala. Toto ho prezradilo.

RADY • PORADY • RADY • PORADY • RADY

Niekteré roboty budowlane aczkolwie nie wymagają uzyskania pozwolenia organu państwowego nadzoru budowlanego — winny być jednak przez inwestora zgłoszone temu organowi. Do tego typu robotów należą między innymi:

- 1) Wykonanie remontu ogrodzeń położonych od strony ulicy i remontu elewacji obiektu budowlanego — nie powodującego zasadniczej zmiany ich wyglądu,
- 2) ustawienie na stałe w istniejących obiektach budowlanych budownictwa powszechnego, nie wchodzących w skład urządzeń budowlanych związanych z budynkami, silników mechanicznych o sile poniżej dwóch koni mechanicznych oraz piorunochronów,
- 3) budowa i rozbiórka budowlanych dojazdów.

Przy zgłaszaniu takich robotów budowlanych inwestor obowiązany jest określić dokładny adres nieruchomości lub obiektu budowlanego, w którym roboty mają być wykonane, zakres i rodzaj zamierzonych robót budowlanych, ilość i rodzaj lokalni, w

PRAWNIK

których mają być one wykonane, oraz sposób wykonyania tych robót. Do wykonania tej grupy robót można przystąpić, jeżeli w terminie 14 dni po doręczeniu zgłoszenia powiatowy organ państwowego nadzoru budowlanego nie sprzeciwia się ich rozpoczęciu.

Pośród robót budowlanych, które wymagają uzyskania pozwolenia na budowę lub rozbiórkę rozróżniamy roboty, które nie wymagają przedstawienia projektu podstawowego organowi państwowego nadzoru budowlanego jako załącznika do wniosku o udzielenie pozwolenia oraz takie te które nie mogą uzyskać pozwolenia bez przedstawienia takiego projektu podstawowego. Do robót, które nie wymagają przedstawienia projektu podstawowego mamy innymi należycie:

- 1) budowa studzien kopa-

nich, dołów gnilnych, gnojówek itp., urządzeń gospodarczych i sanitarnych,

- 2) budowa tymczasowych obiektów budowlanych i ogrodzeń, niezbędnych przy budowie,
- 3) budowa na terenach położonych poza granicami administracyjnymi miast i osiedli budynków mieszkalnych i gospodarskich, przeznaczonych na własny użytk inwestorów prywatnych.

Przepisy wymagają jednak aby do wniosku o uzyskanie pozwolenia dołączyć co najmniej szkic sytuacyjny w skali nie mniejszej niż 1:500.

Aby uzyskać pozwolenie na budowę lub rozbiórkę innych obiektów budowlanych inwestor obowiązany jest przedstawić powiatowemu organowi państwowego nadzoru budowlanego:

- 1) dwa egzemplarze załatwionego projektu,
- 2) oświadczenie na piśmie kierownika budowy stwierdzające podjęcie przez niego obowiązku kierowania daną budową,
- 3) oświadczenie na piśmie inspektorów nadzoru in-

westroskiego, stwierdzające podjęcie pełnienia nadzoru inwestorskiego nad danymi robotami budowlanymi, za wyjątkiem tych przypadków gdy dany typ roboty z mocy odrębnych przepisów zwalnia od obowiązku ustanowienia inspektorów.

Jeżeli inwestor ma zamiar wykonać roboty budowlane wg projektów typowych zamiast zatwierdzonego projektu podstawowego inwestor winien przedstawić:

- 1) dwa egzemplarze planu realizacyjnego projektowanego inwestycji budowlanej, zatwierdzonego lub do zatwierdzenia.
- 2) dwa egzemplarze projektu typowego danego obiektu budowlanego oraz w razie potrzeby,
- 3) dwa egzemplarze zamiennego projektu (aneksu do projektu typowego), przedstawiającego dostosowanie rozwiązań technicznych projektu typowego do konkretnych warunków miejscowości i warunków geologiczno - inżynierskich, zatwierdzonego lub do zatwierdzenia.

Mec. WITOLD FERFET

Ochvat je dość ciežká choroba celého organizmu konia, pri ktorej występuje zapalenie tworzywa kopytowego, to jest warstwy położonej tuż pod twardą pustką rogową kopyta. Przyczyną ochvatu jest zazwyczaj nagle ozbieranie konia, lub nakarmienie nieprzyzwyczajonego większą ilością żyta, jeczmienia lub owsa. Szczególnie niebezpieczne jest karmienie świezym nie wypoconym ziarnem. Ochvat może wystąpić także po porodzie i jako następstwo niektórych zakaźnych chorób koni.

Zaczyna się ona nagle. W pracy koń idzie z coraz większą trudnością, stawiając krótkie kroki. Chód jego staje się sztywny i wydaje się jakby szedł na szczudłach. W spoczynku zaś wysuwa przednie nogi

do przodu a zmuszony do ruchu — porusza się bardzo niechętnie. Przy ucisku lub opukiwaniu ściały kopyta koń odczuwa ból i cofa nogę, kopyto jest gorące. Z czasem zwierzę traci apetyt w ruchu męczy się, czasem pojawiają się biegunka lub bóle brzucha podobne jak przy morzysku.

Choroba leczona trwa zazwyczaj krótko, jeśli jednak konia nie leczy się, przedłuża się, powodując powstanie płaskiej a później nawet wypukłej poduszki. Po przebytym ochvacie na ścianie kopyta występują charakterystyczne

ne pierścienie. Koń z płaską lub wypukłą poduszczą nie nadaje się do pracy na twardym gruncie i to po podkuciu specjalną twardą podkawką.

Po zauważeniu pierwzych objawów choroby trzeba jak najszybcieje wezwać lekarza. Przed jego przybyciem należy konia roznoczyć i umieścić w stajni z dużą ilością miękkiej ściółki. Kopyta obłożyć śniegiem, lodem lub oblać zimną wodą. Najczęściej jednak okłada się kopyto gliną z octem. Choremu zwierzęciu należy ograniczyć ilość podawanej wody do 1/3 normalnej porcji, oraz podawać słodkie siano.

Przy ochvacie różni miejscowi „specjalisci” stosują często upust krwi przez nacięcie żył na szyi lub nogach. Upust krwi

jest skutecznym zabiegem leczniczym przy ochvacie jeśli jest wykonany prawidłowo i czysto. Nie należy jednak dopuścić niepowołanych osób do takich czynności, gdyż bardzo często taki zabieg bywa przyczyną poważnych schorzeń. W następstwie nieprawidłowego wykonania tego zabiegu, mogą powstać zakrzepy krwi, ropne zapalenie żył a nawet ogólny zakażenie krwi i śmierć.

W zapobieganiu ochvatiowi należy zwrócić uwagę aby nie poić nigdy zgrzanego konia. Po pracy, gdy koń wypocznie, zadaje mu się niewielką ilość siana, potem wodę i wreszcie obrok. Nie karmić świeżym ziarnem a do zmiany paszy należy zwierzę przyzwyczajać stopniowo.

H. MĄCZKA

CEREŠNOVÁ POLIEVKĀ

Rozpočet pre 4 osoby: 32 dkg cerešní, voda, škorica, klinčeky, 4 dkg múky, 1/4 litra mlieka, 10 dkg cukru, citrónová šava.

Umyté vylúpané cerešne dáme varíť do vriacej vody osladenej. Pridáme škoricu a klinčeky. Z múky a mlieka pripravíme zátrepku, ktorú prilievame cez sita za stáleho miešania k cerešniám. Povarieme a pridáme citrónovú šavu podľa chuti.

PLNENÝ KALERÁB

Rozpočet pre 4 osoby: 4 kaleráby, voda, soľ, 10 dkg telacieho mäsa, 2 dkg ma-

ZUZKA VARI

sla, 2 dkg cukru, 2 dkg múky, soľ, citrónová šava, tlčené čierne koreniny, posiekany zelený petržlen.

Očistené, vydlabané kaleráby podusíme v slanej vode. Očistené telacie mäso uvaríme a vývar z neho odložíme. Na masle upräžime nadrobno posiekany cibulku, pridáme k nej múku, premiesíme a zalejeme troškou odloženého vývaru z mäsa. Necháme po varíri na hustejšiu kašu.

Pridáme pomleté mäso, tlčené čierne koreniny, posikaný zelený petržlen a citrónovú šavu podľa chuti. Túto kašu dobré premiešame a plníme ſhou kaleráby, ktoré uložíme do kastróla, zalejeme zvyškom vývaru z mäsa a v rúre udusíme do mäkká.

JAHODOVÁ TORTA

Rozpočet pre viac osôb: 4 žltky, 8 celých vajec, 20 dkg cukru, 25 dkg múky, 1 dl jahodovej šavu, 1 dkg masla na vymästenie formy, 1/2 dkg múky na posypanie formy.

Plnk: 35 dkg masla, 25 dkg cukru, 2 dl jahodovej

šavy, citrónová šava, jačody na ozdobenie.

Celé vajcia šlaháme nad parou so žltkami a práškovým cukrom, kým sa mierne nezohrejú. Odstavíme ich a šlaháme, až vychladnú. Pridáme k nim jahodovú šavu a za stáleho miešania prisypeme k nim múku. Masu vlejememe do maslom vymästenej a mukou posypanej tortovej formy a pečieme v mierne teplej rúre.

Plnk: Maslo vymiešame s práškovým cukrom, citrónovou šavou, až sa vytvorí pena. Potom pridáme jahodovú šavu, zamiešame a touto plnkou plníme rozkrojenú tortu. Ozdobujeme jahodami.

NEUMÍTE SI PORADIT S RŮZNÝMI POTÍŽMI A ROZČILUJÍCÍMI VÁS ZÁLEŽITOSTMI? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU: REDAKCE „ŽIVOT“ WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37, I. p. ODPOVÍME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKÁCH NAŠEHO ČASOPISU A V DOPISECH.

ŽIVOT CZASOPISM SPOŁECZNO KULTURALNE

Organ Stowarzyszenia Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce. Redaguje Kolegium w składzie: František Bednářík, Augustyn Bryja, Adam Chalupec (redaktor naczelny), Vladimír Hess, Marian Kaškiewicz (zastępca redaktora naczelnego), Ignác Nižník, Ján Ondica, Jerzy Zagórski. Opracowanie graficzne — Luděk Holub. Korekta czeska — Valérie Wojnarowska. Korekta słowacka — Zofia Mycielska-Golik.

Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „PRASA KRAJOWA” RSW „PRASA”, Warszawa, ul. Wielka 12, tel. 28-24-11.

ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37. TEL.: 21-15-41, 28-22-81.

Prenumerata na kraj, roczną i kwartalną dla czytelników indywidualnych przyjmuje urzędy pocztowe oraz listonosze. Czytelnicy indywidualni mogą dokonywać wpłat również na konto PKO nr. 1-6-1000 20 — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch” Warszawa, ul. Wronia 23. Wszystkie instytucje państowe i społeczne mogą zamawiać prenumeratę wyłącznie za roczną: 6 zł., roczną: 12 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 40 proc. droższa od krajowej, przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch” Warszawa, ul. Wronia 23, nr konta PKO 1-6-100024 nr tel. 20-46

Z ORAVSKÝCH ZÁZNAMOV

SLAVNIO RAVANIA

Náherná, ale zároveň zaostáš krajina vystahovalcov, hľadajúcich bedárov bez zamestania, ktorých biele vyhánala daleko do sveta za chlebom. Taka bola Orava v minulosti, ktorej sa kedysi pripísal široko známy privlastok „bolavá“. Ale hoci Rudu bol chudobný a neboľtu väčšieho hospodárskeho a kultúrneho centra, predsa zaujal tento kraj čestné miesto v rozvoji slovenskej kultúry. Mnohí slávni Oravania zošli významnú ulohu v kultúrnom živote Slovenska.

V období, medzi činnosťou bernolákovcov a Štúrovcov v rozvoji slovenskej literatúry mal svoj podiel aj jasenický rodák Martin Hamuliak (1789 – 1859), organizátor slovenského kultúrneho života v Budíne, kde začal Spolok milovníkov reči a literatúry slovenskej. V ním vydanom Almanachu *Zora* posledný raz organizované vystúpili bernolákovci. Nemožnosť obiť meno Vavrineca Caplovíča (1778 – 1853), rodaka z Jasenovej, ktorý počas svojho života zozbieral okolo 60 tisíc zväčšok kníh a rukopisov, ktoré dnes nachádzajú sa v Bi-

blioteka Caploviciana v Dolnom Kubine.

Aj v druhej polovici 19. storočia malá Orava viaceru slávnych rodákov. Mnohostranú literárnu činnosť viedol Andrej Radlinský (1817 – 1879), zomorod z Dolného Kubína, vydavateľ časopisu *Cyril a Metod, Slovesnosť a zakladateľ kultúrnej ustanovizne – Spolu sv. Vojtecha*. A jedným z prvých regionálnych historikov tejto krajinu bol Jozef Kohuth, farár v Dolnom Kubíne.

Zo slovenských prozaikov, prvého siahol v roku 1870 po námece oravského pôvodu bol predchodec rečenky Ján Kalinčiak (1822 – 1871).

V historickej noveli Orva Kalinčiak vykresli život oravského zemianstva v nepokojných časoch druhej polovice 17. stor., keď za protihabsburského povstania sa odohrala povestná kravá svadba na Oravskom zámku.

Popri ceste, ktorá vedie od poľských hraníc, z Chyžňa, nad riečkou Oravou v údoli Oravskej vrchoviny rozšíli ho v roku 1871 nemeckí osadníci a svoje pomerančové sadu postavili na tunajšom močarisku teréne.

Zaujímavá je prechádzka za kulturno-historickými pamiatkami mestu. Pekný je obzvlášť tunajši kostol z polovice 18. storočia postavený na základoch pôvodného gotického kostola veda renezancnej veže. V kaplnke sv. Kríža nachádza sa ručne betlhem s veľkimi figurami zo začiatku 19. stor. Pozoruhodné sú aj niektoré domy a budovy ľudového

ornamentami, ktoré tu tak prekvapili a ktorým sa dodnes venuje niekoľko ľudových umelcov. Džány, kráhy, hrnce, čítery, misky a tanere vyrábené v Trstenej sa nie len predávali po celej Orave, ale aj ďalej.

V tunajšej veľkej Ľudovej knižnici môžete sa dozvedieť, že v Trstenej sa 4. novembra 1821 roku narodil neskorší univerzitný profesor a jazykovedec prof. Martin M. Hattala, ktorý vedecku učebnicu jazyka slovenčiny vydával každodenne okolo sedemnásť slovenských rodičov. Na osudoch zemianskej rodiny poukazal na osudy zemianstva vobec, na jeho zanik, a splynutie so sediakskou ustáli spisovnú slovenčinu uzáčiarstva.

Trstenečania, ktorí ako všade na Orave sa po niekoľko storočí venovali popri rolnictvu a chove dobytku aj domácej remeselnickej výrobe, boli široko daleko znami zo svojho hradu. Na osudoch zemianskej rodiny viedli na osudy zemianstva vobec, na jeho zanik, a splynutie so sediakskou ustáli spisovnú slovenčinu uzáčiarstva.

Z Trstenej autobusom, alebo motorovým vlakom Kráľovianku sa môžete doviest do malebného údolia, ktoré sa prediera prudka zelenkavá rieka Orava, a nad ktorou tróni vysoký dôstojný Choč. Pod ním je Jasenová, rodisko Kukúčkinej a Vyšného Kubína, rodisko Hviezdoslavova.

Pavol Országh – Hviezdoslav patrí k vrcholným javom slovenskej literatúry druhej polovice 19. a začiatku 20. storočia. Narodil sa 2. februára 1849 a bol pripravovaný k Orave celým svojim životom.

Detští roky prežil vo svojom rodiisku v zemianskej rodine, ktorá však spôsobom života sa už v ničom nešila od staničnych sediackých rodín. Študoval v Miškovi, Kežmarku a v Prešove. Pobil v Dolnom Kubíne ako podstúpa a od r. 1879 viedol zdvořátku kanceláriu v hornooravskom mestečku Námestove. Tu, v ehu-

dobnom a od rušného sveta vadielom, ktorým bol predchodec rečenky Ján Kalinčiak (1822 – 1871). V historickej noveli Orva Kalinčiak vykresli život oravského zemianstva v nepokojných časoch druhej polovice 17. stor., keď za protihabsburského povstania sa odohrala povestná kravá svadba na Oravskom zámku.

Popri ceste, ktorá vedie od poľských hraníc, z Chyžňa, nad riečkou Oravou v údoli Oravskej vrchoviny rozšíli ho v roku 1871 nemeckí osadníci a svoje pomerančové sadu postavili na tunajšom močarisku teréne.

Zaujímavá je prechádzka za kulturno-historickými pamiatkami mestu. Pekný je obzvlášť tunajši kostol z polovice 18. storočia postavený na základoch pôvodného gotického kostola veda renezancnej veže. V kaplnke sv. Kríža nachádza sa ručne betlhem s veľkimi figurami zo začiatku 19. stor. Pozoruhodné sú aj niektoré domy a budovy ľudového

ornamentami, ktoré tu tak prekvapili a ktorým sa dodnes venuje niekoľko ľudových umelcov. Džány, kráhy, hrnce, čítery, misky a tanere vyrábené v Trstenej sa nie len predávali po celej Orave, ale aj ďalej.

V tunajšej veľkej Ľudovej knižnici môžete sa dozvedieť, že v Trstenej sa 4. novembra 1821 roku narodil neskorší univerzitný profesor a jazykovedec prof. Martin M. Hattala, ktorý vedecku učebnicu jazyka slovenčiny vydával každodenne okolo sedemnásť slovenských rodičov. Na osudoch zemianskej rodiny poukazal na osudy zemianstva vobec, na jeho zanik, a splynutie so sediakskou ustáli spisovnú slovenčinu uzáčiarstva.

Trstenečania, ktorí ako všade na Orave sa po niekoľko storočí venovali popri rolnictvu a chove dobytku aj domácej remeselnickej výrobe, boli široko daleko znami zo svojho hradu. Na osudoch zemianskej rodiny viedli na osudy zemianstva vobec, na jeho zanik, a splynutie so sediakskou ustáli spisovnú slovenčinu uzáčiarstva.

Z Trstenej autobusom, alebo motorovým vlakom Kráľovianku sa môžete doviest do malebného údolia, ktoré sa prediera prudka zelenkavá rieka Orava, a nad ktorou tróni vysoký dôstojný Choč. Pod ním je Jasenová, rodisko Kukúčkinej a Vyšného Kubína, rodisko Hviezdoslavova.

Pavol Országh – Hviezdoslav patrí k vrcholným javom slovenskej literatúry druhej polovice 19. a začiatku 20. storočia. Narodil sa 2. februára 1849 a bol pripravovaný k Orave celým svojim životom.

Detští roky prežil vo svojom rodiisku v zemianskej rodine, ktorá však spôsobom života sa už v ničom nešila od staničnych sediackých rodín. Študoval v Miškovi, Kežmarku a v Prešove. Pobil v Dolnom Kubíne ako podstúpa a od r. 1879 viedol zdvořátku kanceláriu v hornooravskom mestečku Námestove. Tu, v ehu-

dobnom a od rušného sveta vadielom, ktorým bol predchodec rečenky Ján Kalinčiak (1822 – 1871). V historickej noveli Orva Kalinčiak vykresli život oravského zemianstva v nepokojných časoch druhej polovice 17. stor., keď za protihabsburského povstania sa odohrala povestná kravá svadba na Oravskom zámku.

Popri ceste, ktorá vedie od poľských hraníc, z Chyžňa, nad riečkou Oravou v údoli Oravskej vrchoviny rozšíli ho v roku 1871 nemeckí osadníci a svoje pomerančové sadu postavili na tunajšom močarisku teréne.

Zaujímavá je prechádzka za kulturno-historickými pamiatkami mestu. Pekný je obzvlášť tunajši kostol z polovice 18. storočia postavený na základoch pôvodného gotického kostola veda renezancnej veže. V kaplnke sv. Kríža nachádza sa ručne betlhem s veľkimi figurami zo začiatku 19. stor. Pozoruhodné sú aj niektoré domy a budovy ľudového

CHODNÍČKAMI

STAREJ L'UBOVNE

svojej poetickej tragédii *Herodes a Herodias* (1909).

Hviezdoslav vo svojich dvoch naj-

rozsiahlejších

epických skladbách:

Ežo Vlkolinský (1890)

a jeho pokračo-

vani Gabor Vlkolinský (1897–99), po-

môžete sa dozvedieť, že v Trstenej sa

4. novembra 1821 roku narodil nes-

korší univerzitný profesor a jazyko-

vedec prof. Martin M. Hattala, ktorý

viedol vysokú pravú obraz hyniezej ze-

a slovenského ľudu, ktorých sám ako

chlapec vidával každodenne okolo se-

ba. Na osudoch zemianskej rodiny

poukazal na osudy zemianstva vobec,

na jeho zanik, a splynutie so sediak-

skou ustáli spisovnú slovenčinu uzá-

čiarstva.

Trstenečania, ktorí ako všade na

Orave sa po niekoľko storočí venovali

popri rolnictvu a chove dobytku aj

domácej remeselnickej výrobe, boli

široko daleko znami zo svojho hradu. Na osudoch zemianskej rodiny

poukazal na osudy zemianstva vobec,

na jeho zanik, a splynutie so sediak-

skou ustáli spisovnú slovenčinu uzá-

čiarstva.

Trstenečania, ktorí ako všade na

Orave sa po niekoľko storočí venovali

popri rolnictvu a chove dobytku aj

domácej remeselnickej výrobe, boli

široko daleko znami zo svojho hradu. Na osudoch zemianskej rodiny

poukazal na osudy zemianstva vobec,

na jeho zanik, a splynutie so sediak-

skou ustáli spisovnú slovenčinu uzá-

čiarstva.

Trstenečania, ktorí ako všade na

Orave sa po niekoľko storočí venovali

popri rolnictvu a chove dobytku aj

domácej remeselnickej výrobe, boli

široko daleko znami zo svojho hradu. Na osudoch zemianskej rodiny

poukazal na osudy zemianstva vobec,

na jeho zanik, a splynutie so sediak-

skou ustáli spisovnú slovenčinu uzá-

čiarstva.

Trstenečania, ktorí ako všade na

Orave sa po niekoľko storočí venovali

popri rolnictvu a chove dobytku aj

domácej remeselnickej výrobe, boli

široko daleko znami zo svojho hradu. Na osudoch zemianskej rodiny

poukazal na osudy zemianstva vobec,

na jeho zanik, a splynutie so sediak-

skou ustáli spisovnú slovenčinu uzá-

čiarstva.

Trstenečania, ktorí ako všade na

Orave sa po niekoľko storočí venovali

popri rolnictvu a chove dobytku aj

domácej remeselnickej výrobe, boli

široko daleko znami zo svojho hradu. Na osudoch zemianskej rodiny

poukazal na osudy zemianstva vobec,

na jeho zanik, a splynutie so sediak-

skou ustáli spisovnú slovenčinu uzá-

čiarstva.

Trstenečania, ktorí ako všade na

Orave sa po niekoľko storočí venovali

popri rolnictvu a chove dobytku aj

domácej remeselnickej výrobe, boli

široko daleko znami zo svojho hradu. Na osudoch zemianskej rodiny